

3

Praha

V 16. století v Praze 20 rodinných firem s cca 60 tiskaři

- Mikuláš Konáč z Hodištkova a Jan Wolf (1507-) – zejména rovina editorsko-překladatelská
- 1512 hebrejský knihtisk, od r. 1514 do 30. let 20. stol. jediný kontinuální hebrejský knihtisk v ČR
- Řemeslník Mikuláš
- Cyrilský tiskař Francisk Heorhij Skoryna (1617-1519) + hebrejský tiskař Kohen – úroveň italských a německých tiskáren

Praha

- ❧ mezi osciluje tiskárna severinsko-kosořská – snaha o propojení ilustrace k českému textu
- ❧ 1500-1510 = 14 jazykově českých tisků
- ❧ 1541-1550 = 85 položek
- ❧ Nebyl kladen důraz na náboženskou literaturu (vyjma hebrejského tisku) - za 1. pol. 16. stol. jen 40%, spíše spisy lékařské, osvětové, hospodářské a právnické, učebnice

Praha

- ❧ 1. latinský tisk 1516 u Mikuláše Konáče z Hodišťkova
- ❧ 1. německý tisk 1525
- ❧ převážná část produkce 1. pol. 16. stol. je jazykově česká
- ❧ do roku 1550 - 18 latinských, 5 česko-latinských, 2 německé, 2 česko-německé, 23 běloruských, 36 hebrejských
- ❧ Ve 2. pol. 16. stol. symbióza češtiny a latiny daná oblibou humanistického básnictví, objevují se knihy v italštině (1559), španělštině (1581), maďarština (cca 1588), polština (1599)

Praha

- ✧ Objevuje se mědiryt
- ✧ Převážná část dekoračně ilustračního materiálu pocházela z Německa nebo vznikla podle německých předloh
- ✧ Praha patrně až do 80. let 17. století neměla písmolijickou dílnu, matrice tiskového písma byly nakupovány v Německu

Praha

- ❧ Českou bastardu vytěsnil německý švabach ve 20. letech 16. století
- ❧ Antikva písmem obvyklým jen pro latinské spisy až od pol. 16. stol.
- ❧ Fraktura 1540 u Bartoloměje Netolického z Netolic
- ❧ 1526 začátky cenzury, 1537 zákaz řemesla po celých Čechách vyjma Prahy, nové zákazy 1547-9 (i v Praze)
- ❧ Oficiálním tiskařem k režimu loajální Netolický

Praha

- ✧ Po roce 1549 slouží k regulaci živnostenská privilegia
- ✧ Melantrišsko-veleslavínská tradice pečovala o kultivaci čtenářských zájmů a povznesení knižní kultury jazykovou korektností a i typografickou úpravou knih
- ✧ Cizojazyčná literatura byla produkována před koncem století u Jiřího Černého z Černého Mostu
- ✧ Významná produkce novinových letáků (nárůstem této produkce došlo k upozadění náboženské literatury)

Praha - B. Netolický

Praha – Severýn z Kapí Hory

Praha – Severýn z Kapí Hory

stal bezelsti / že Páni gich milost a Wládyky to bu-
dau mocy napraviti naplném Saudu :~

Nalezli uuobec za Prawo : Kdy

Saud zemský ofazen bude tak yalž swrchu psáno
stogů. Tehdy naywyssý Půsar Zemský s menšsý
mi Dřednůky má na Kathedře býti sedezkami / s
swědomům / ysewssemi potřebami / ktožby co w nich
zapsáno měl k swému sandu a přy : A kdyžby kto
přy swau wedl / magů genu wssecto darmo čysti.
Než kdyžby prze newedl / chtěllyby sobe co kazati či
sti / má odtoho platiti yako ginů . A pan Půsar
Zemský nemá z Kathedry odcházeti dokudž Páni
a Wládyky Sandu newzdadů / lečby se opowědel
panu Sudimu / pro potřebu slusnú bude mocy od
gůti swolůj geho / a to naten zouosob yalž gest Dře

A

XI

dnjtom Zemským a Saudnom Zemským vloženo :~

Nalezli zaprawo: Zie Komornýk

naywyssý / Sudů naywyssý / Půsarz naywyssý /
kdyžby měli w Saudu Zemském zapisowáni býti
když sedů že magů předewssemi pány napsáni býti
Než w Kelacy přydezkách sami toliko Komornýk
a Sudů naywyssý před ginými wssemi pány ma
gů wpisowáni býti : A Purgkrabě Pražský ma a
přy zahágenů Sandu y přy wpisowánů když w
Saudu sedů po zemském Půsarý státi . Než Pů
sar Zemský nemá sedati sepány w Lawicých w sa
du . než ten obyčeg wssecten má zachowati / yakož
otom prwee napsáno stogů : Než ginů Páni a
Wládyky kteryž w Saud zasēdau / magů potom
pořád napsáni býti :

*Wm. B. ...
Pražský*

Handwritten notes in the left margin:
124
of the same ...
yolk ...
Zup ...
(124)

Praha – Jan Černý

1588

Tito Artykulowé na Sně-
mu Obecném/ kterýž držán byl na Hrade
Pražském w Středě po Památce S^o Pawla na Bří-
ru Křesťanskau Obrácení/ Léta Tisícého/ Pětistě-
ho/ Dmadesátoho/ Dsmého/ Při přítomnosti Nepo-
jasnějšho a Nejnepřemoženějšho Knžete a Pána/ Pána
Rudolfa druhého/ z Boží milosti woleného Římského Císáře/
a Wberského a Čjžského z. Krále z. a zavrjím téhož Léta/ w
Středě po Památce S^o stolování S. Petra/ odemšlech
Tij Stawům Království Čjžského swo-
leni a zavrjím giau.

1588
mikulaj prind
1588
mikulaj w polni

Michal Špánovský z Lysowa/ na Ba-
cově a Wojien/ z. Nayvyšší Pisar Království
Čjžského/ a Bohomilosti Cjžské Hadda/ z.

Kryštoff Záhnský z Sebužyna/
Nijšio Pisar Králow: Cjžs.

Wytiffino w Starem Meste Pražském
o Strýka Pygrina. /

STÁTNÍ VĚDECKÁ
KNIHOVNA

1429

Praha – Jan Černý

5702-881.989

A Kryštoff Željinský z Sebuzýna / Místo-
přač Království Českého.

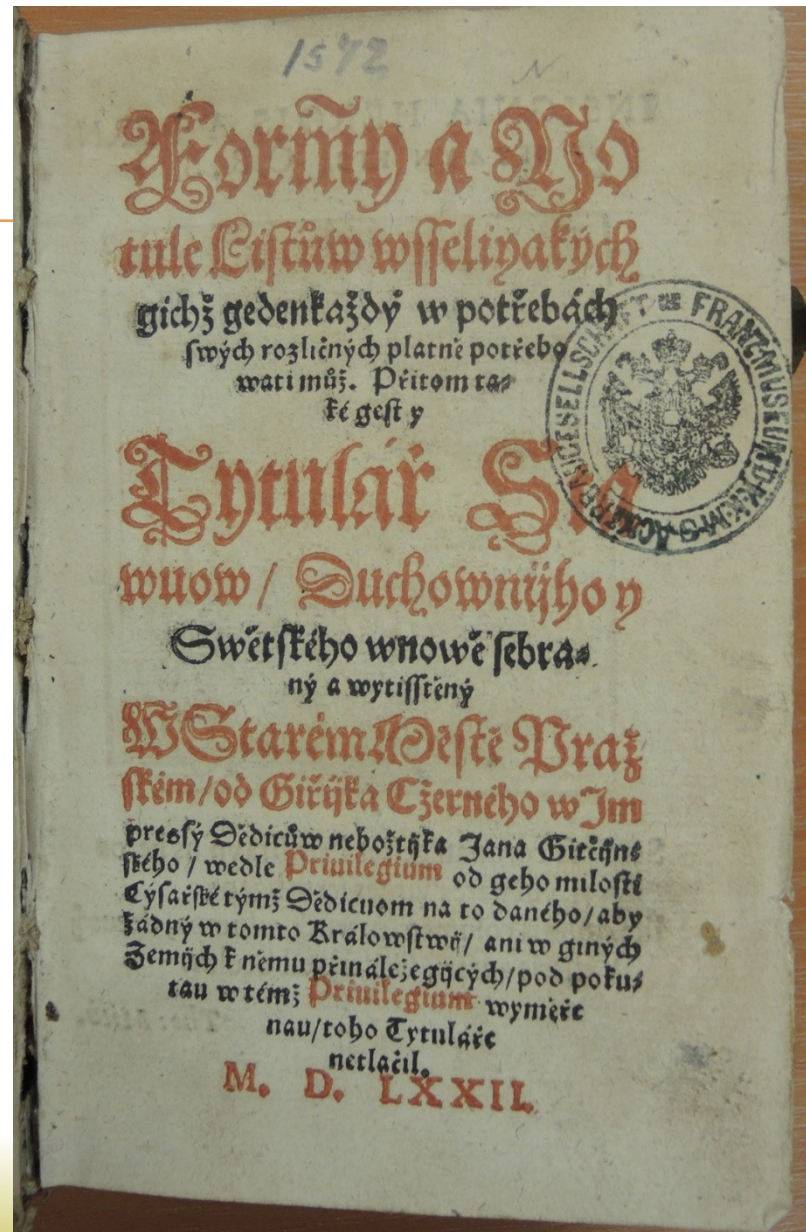
STÁTNÍ VĚDECKÁ
KNIHOVNA PRAHA

Alkož gest Najjasnegššý
a Najnepřemoženegššý Kníže a
Pán / Pan Rudolf Druhý z Bo-
žij milosti / wolený Římský Cý-
sař / Vheršský a Český ič. Král ič.
Pán náš najmilostiwěgššý / ya-
kožto Král Český / Sněm obecny na Hradě Praž-
ském / Léta tohoto ič. Osindešátoho osineho / w Pon-
dělji po swatém Pawlu na Wjru Křestianskaw obrá-
cenij / položiti a rozepsati ráčil : Při kterémžto Sně-
mu Beho milost Cysářská / yakožto Král Český /
Stawám to milostiwě předložiti ráčil : Že otom Be-
ho milost Cysářská žádné pochybnosti mítti neráčij /
že gsau Stawowě tomu obššurně a dostatečně wyro-
zuměli / kterak nedáwno pomínulého času / Taraři a
A ij Koza

Praha – Jan Černý

Praha – Jan Černý

INSIGNIA HEROIS A PERNA
STAYN ETC. C. R. B.

Stemma coronati gestat Pernstajnius heros
Vri, cui nares virgæ ferta ligant,
Ille domus columen, patriæq; columna, decusq;
Velleris aurati, Cæsaris est oculus.

Thoc Mir.

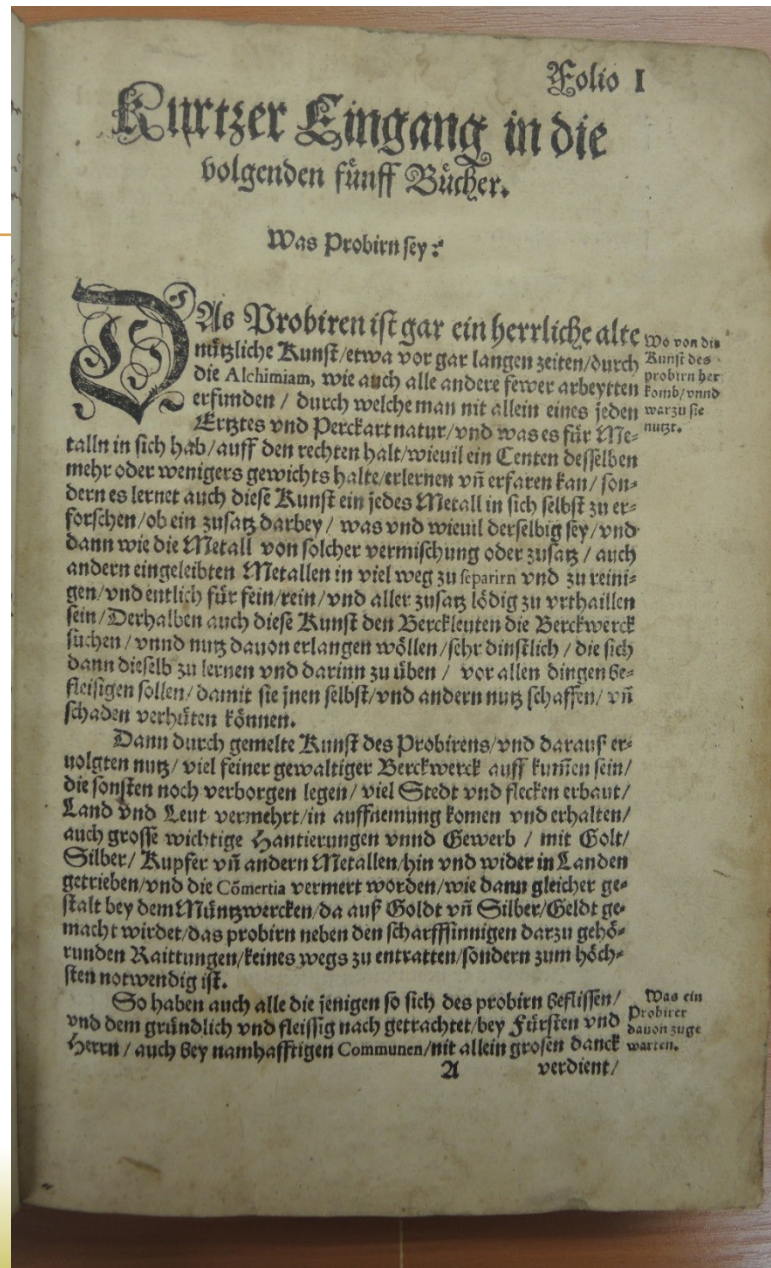
Wysoce Zrod

ženému Bánu / Banu
Wratislawowi z Pernstajna/
na Tovačově a Plumlově z. Rytířy Tos
warysostwa Zlatého / Gcho milosti Cysaře
Římského jakožto Brále Czeského sagne
Kaddě / Komorníku a narwysossymu Ban
cléř Brálowstwa Czeského z. Bánu mně
milostiwé a lastawé přiznawému gcho
milosti / swjbu swau a pozdra
wenš sponženqm
wylazuge.

Hystorye Slawa
ných a Welikomocných
Cysaruow Řeckých y
Římských wklazugá: tro
rak swé Werné a milé /
Kaddy / Služebnáký /
Officýry / Kely / Rytíře
Zmužilé / Vdarné / Czerá
swé Woyáky a Vmíle Bogowmáký gšan os
lawomali Tytulemi slawnými a zastaužilýa
mi: Teš také je gšan Oswjccené / z Rodst
Cysařských / Brálowských / Kněžecých / Pan
ských a Rytířských posslé / při gegich Slawno
sti a

Praha – Jan Černý

Praha – Jan Černý

Das ander Buch/

Ein Probirfen dafür ein Probirer probir A. das eysene Blech/darauff die Proben gegossen werden B. das hültern Zins-
strument / durch welches spalt man in Ofen sichte das das feuer
dem gefische nit schaden thu C. ein schaidtblein zur Goldprob
hoff einem fupfeln stehend D. der das guldig Silber im wasser
wiegt E.

Volget

von dem Golde.

LXIII

Volget wie man Golt vnd

Silber von einander schaiden/vnd

erflichen wie man schaidwasser bren-
nen/die Instrumenta vnd Lai-
men zurichten sol.

Dieweil zu dem schaidwasser brennen/
gar viel zuberaitungen gehöen/wil von nöten sein
dz ich von denselbigen zum eingang etwas sez vñ
melde: Wil derhalben erstlich den Laim für mich
nemen / damit man die helm vnd vorleg pflege zu
verlutiren / vnd die schaidkolben zu beschlagen: derselbig sol also
zugerichtet werden. Nimb guten beständigen laim/schlemme den
in wasser / das das steinige vñnd der grobe sande davon kumb/
mache in zu ballen/vnd las in an der Sonnen wol drücknen/sol
ches geschlembten laims/nimb als dann zehen theil / vnd zweyteil
geschlembter aschen / dreyteil geseimbten Koffot / ein teil ham-
merschlag / vnd zweyteil geschlagner Kuebar / vnd meng diese
stück alle vntereinander / vñ feuchte sie an mit newem Ochsen oder
Schaffsblut / das noch warm ist vnd bebr sie wol mit einem bebr
eyssen. Man möchte aber auch vnter diesen laimen klein geriben
Venedisch glas nemen doch nicht zuviel. Mit diesem laimen / kan
man als dann die schaidkolben / auch die groffen kolben darinnen
man schaidwasser brennt vñ im feuer vil leiden müssen / beschlagē/
Er dient auch das man die ofen so man heinzen nent mit zusam-
men setz / denn er heht fest vnd reist nicht.

Den Laim
zu Tolben.

Den Laim oder dünne Mirtur aber / damit man die fugen
helm oder fülage zunerlutiren pflegt / wirdt also gemacht: Nimb
ayerweiß sonel dich dünckt das genug sey / zurschlag es in einer
Zinen schüssel / vnd nimb ein reinen schwamb / druck das ayerweiß
darein / vnd wieder auf dem schwamb in die schüssel / das thu bis
es so klar wirdt / wie ein brunnen wasser / darnach nimb stankmel
vier lot / Bolum armeni ein lot / weißer truggen 80f one rinden zwey
lot / sanguis Draconis ein lot / die stück alle klein geriben / vnd durch ein
hären sieb getrieben / vermeng mit dem ayerklar / damit beschlage
die fugen / oder magst tüchlein darein netzen / vñ die materi darauf
streichen / nachmals vmb die fugen legen / vñ von sich selbs druckē
lassen: allein dz er gefchebe ebr du es in die werne bringest / oder an
ferwerst / so heht solche mirtur fest / vñ die spiritus richen mit auf.

Die fugen
zuerlutiren

Litomyšl

1505/06 – Pavel z Meziříčí (od r. 1516 používá podpis Pavel Olivetský z Olivetu) – do roku 1531

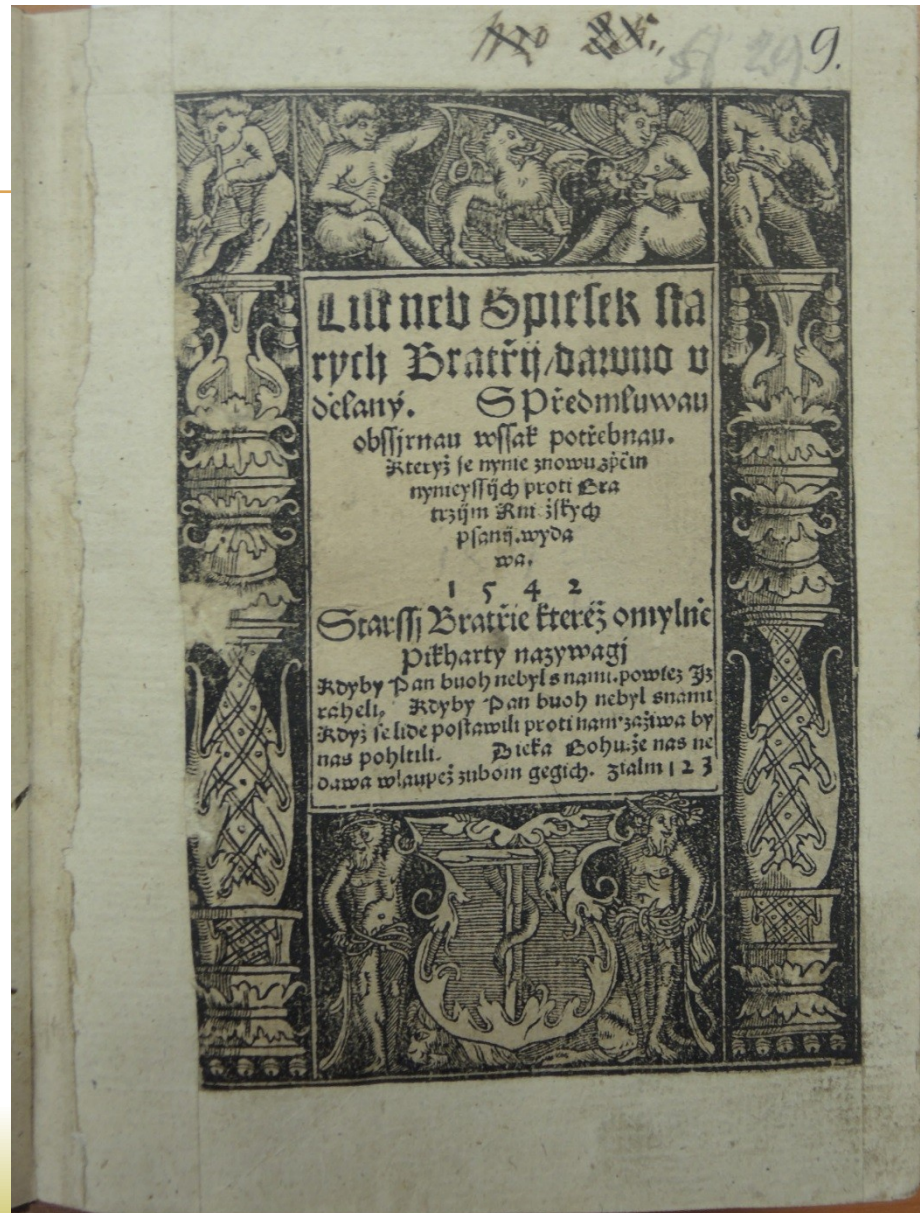
Do roku 1518 jediné místo s tisky Jednoty bratrské

1534-1545 zeť Alexandr Oujezdecký (1549 odešel do Polska),
1565 doložen 1 tisk v Litomyšli – držel Olivetského
tiskařskou tradici

1580 tiskárnu kupuje Ondřej Graudens – postupně opouští
bratrskou tradici, tiskne jezuitské polemiky

Litomyšl- A. Oujezdský

Litomyšl- A. Oujezdský

tať Krysta wšedce přygma / gey také y před Lidmi slawil a po
ctil. A toho nabyt očemj Krystus prawj. Kdo mē wyzna pō
Lidmi. Wyznámē y yā geho před Otcem swym y Ladely Nes
besymt: A protoz Apofftol prawj. Srdcem se wěry křawedl
nosti / ale wšty bywa wyznámj křapenj. A kdoz tak Krysta kře
ze wjru wšedce přygma wšne wyswědčj / wyzna / oslawj / za
se nestydj. Takē genu nato Krystus swědectwj swē křest / a
wil. a Poslom swym námjstē swem poručyl. Aby tymj swěde
twj m swědečly / že genu Duoh zřechy odpaušstj / gey wšedc
nost Krysta Gejzisse / Smrti geho y wšeho dobrého / coz on
slawyl přygma. A to gménem Trogice Swate / nadkerēz nōz
wěstjho a pewněgšjho nenj wewrže / Tak aby Krysta / gey
swého wykupitele a špasytele požywal: Protoz Krystus prawj
Kdoz wědčj a počtčj se Spasen bude. A apofftolom přykāzal
křtiti wěrycy: Gistē byt natē žiwē sředcē wjstē došti bylo / a
stnj wyznámj přykřtu byti nemelo. Apofftolē sūz Lidē a nesm
gūz sřdce y myšlenj Lidstych / newedeliby koho křtiti / a Kry
stowu poručenj došti by newčynili: Protoz wē ty yā chčēš
Srdcem / třebas Wjrau wymyšlko twych pod Oblaky / Ljta
Newyznāssli podle Kzādu Božjho Spasen nebudeš. A to wšse w Cyrkw
Krystowē a odposlū Krystowych. Neb ginde Duoh nepřyt
zal byti pojehnānj y žywotē nawěcnoš / nez w Cyrkwē swē / a
swědectwj y sluzebnoštj swych žādnēmu neporūčyl / nez posl
swym. A toť gē to pgymanj / wēzboru genuz / ty se pošmyrowāš
Powažyž gestli yako Mnichy / neb Geptisse / do Klāssera. A ne
nālit zpřykāzanj Krysta a zpřykādanj Cyrkwe Apofftolstē. Leč
tobē newěrnēmu / kterēmuz snād žādnā Pjssma došti newčynj /
neb wām swobodnym Bratřym snād přygmanj toho křob
rēmu swědomj nenj potřebj / křerjž se hned s dobrym swědo
mjm rodjete. A tak am Krysta nenj wām potřebj. Co pak přy
tē Kapitole naposledy Grāgorēš / že mnoho gich křelo gūti

Handwritten note:
nikdy hoř. go. g. me. w. g. m. j.

811
před zborom gich málo gde zē. Newjm kam chčēš aby sli /
Lč chčēš aby mezy lidmi nebyli. A neb / Swēta wyssli / ale toz
bē Apofftol nawelj. Ale co plamo tobe to wklāzowati / nez rad
š / tebe nechati / podle řeči Pana Krysta / křerjho. Nechte gich
Slepjē sū zē.

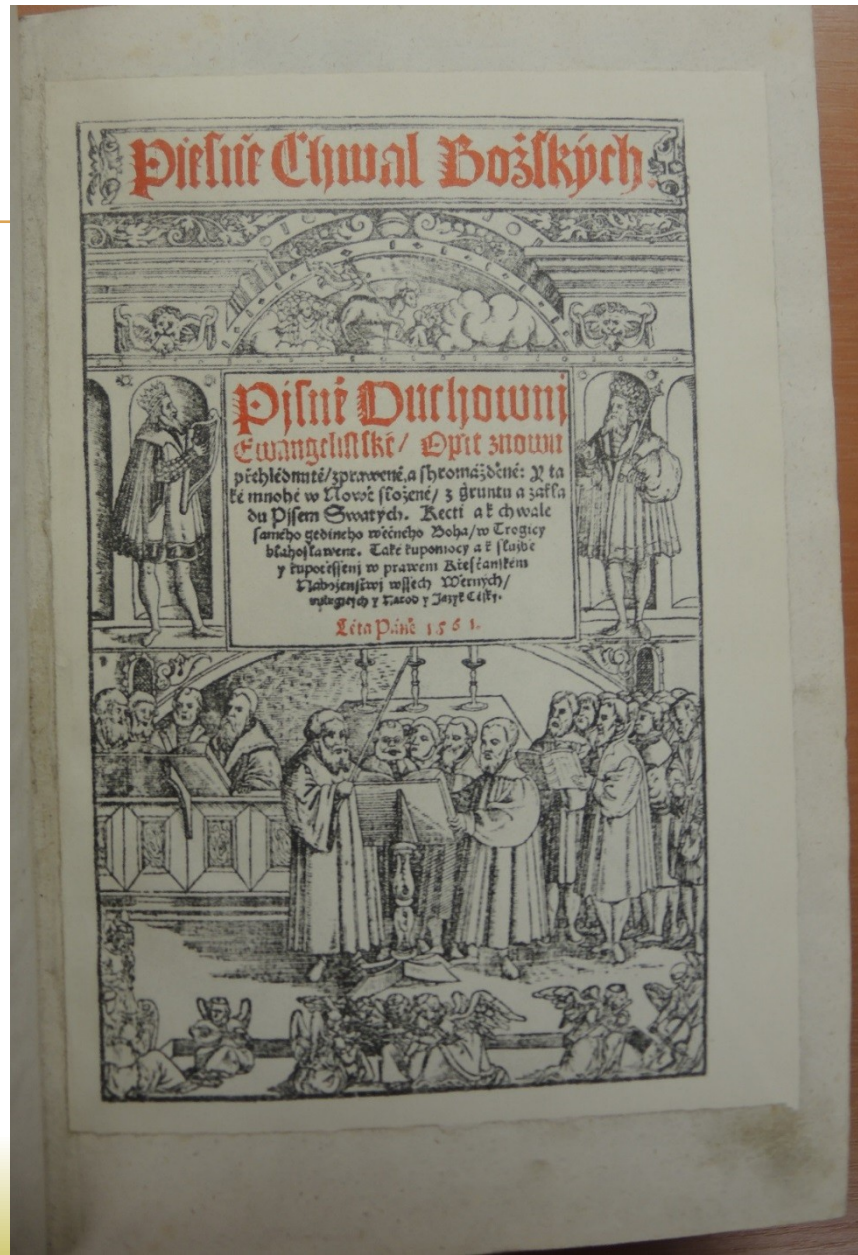
Do lednj přycywu kladēš mcho Bratr

že bych to wčynil křowoli Cjlowěku Swagru mēmu Wol
A tu wedeš Pjssmo Apofftola / kdy bych se Lidem ljbiti
nebyl / bych Krystū Sluzebnjē. A že Pan Duoh rozpřylj
Bjstj / křerj se hledj ljbiti Lidem zē.
Protoz přycom wēž / že mi dražšj gest mā Duffe / nežli w
šstj Lidē. A newāžymē gū sobē tak lehce / abych křowoli a křj
Cjlowěka / y Tāymilegšjho přytele / mēl se kam wchylō
šstj Duffy swē. Ale hledjm podle Boha / tak gū opat
křowoli / nalyč zdanu Panē rožumjm / abych gū zylkal křw
cym žywotē. Protoz / y wroms omylne zprawen / že bych křwo
Swagru swēmu křerj přystāupil. A yā newjm wjli
on com ēy newj / abych yā dozboru chodil. Ač y wrom bych
nemožho zhčēšl. Neb takē Swaty Pawel prawj. Geden kř
by hled se ljbiti Bljžnjmu swēmu wodobrē: To krátce přytēch
křerj / kterēž yakož sem prwē powēdel / negšū prawē přy
žymj mcho křerj / nakterēž proto sem Odpowēd dāwal
Abch wklāzal / že prawdy w sobē nemāgū. A naplnil řeč Swatē
do Pawla / křerj w j. Ka. Kteroz / o Salešnych wčyteljch
křerj / že sū mnozy / a namomlwnj / myšlj swowdowē / gumž
to nly / zācpati / Wsta:

Protoz / křerj tobe chcy sām odšbe / prwdu ožnāmiti. Proč sem
Bratřym přystāupil / a tebe y tobe podobnych se puštil. Že
křowoli byl sem Ouce twā / ale wās / že ste Wlcy / bal sem se / abyž
š / mne newāžwili. A to buđ / ale Ošnā Kapitola křwym pēda
D

Šamotuly – A. Oujezdský

Šamotuly- A. Oujezdský

o Pracovním Životu Pána Krysta:

Boží bázně/watowal se hějchů
šazně/y wšlelke zle twarnosti/
žiw gja swate y wštednosti.

¶ Tez owotce rady Boží/ škrze
něj se milost množí/ pokání za
hějchy úiné/dary Bohu obětuge

¶ Ty gimiz Báh nepohyda/ ale
mle zachutnawá/w bolestnem šz
dece štraucenj/w práci w postu y
w kwylenj.

¶ A Syly swe žnu
žlosti/pokory trpěliwosti/w do
browolněm wždy neseň/ každě
až do wšmecenj.

¶ Toť praw
da Stamu žiweho/nerukau učine
neho/w žiwotu wnitřim žewni
třimj/ škwj se rozličným wně
nřim.

¶ Maudrofti Boží pře
dwně/zdarčiw rozličných slože
ně/ powšsčch Božsch wywole
ných/w gednu bromađu sines
ných.

¶ Wněz slawa Boží s
škapila/přediwne ho naplnila/š
čelefněmu přebýwanj/s lidm w
gegich obcowanj.

¶ Doněbož
dy se zbíhali/š počtě Boží wšsč
třim Swatj/ tu z Božšho šmilo
wánj/nabywali požehnanj.

¶ Ži
wota rodu nowe/ w podobnost
obrazu geho/wššj swatosti y mi
losti/š naděgi wěčné radosti.

¶ Budiž tobě Bože chwála
že třnám přišla swatá prawda/
žiwota spasy redně/ Krysta člo
wěka noweho.

¶ Kryste rač
wnás přebýwati/nám w sobě pře
bytel dáti/šť gšauce s tebau w g
dnote/špaseni šme wt wěm žiw
o.

¶ Amen.

Chwalmež Oece nebesčho. C ij

A

Wsta k Uebi nowá
žiwá/od Boha špa
jenj daná/gestře K y
štus w swem žiwos
tě/šterez to wšel w

tomto Swěte. ¶ Genz se kaže
w swatém Crenj/wšsem lidem k
gich ošwycenj/ aby poznali cestu

šwe/žet Božšm negšau podobně.
¶ A wčyli se odněho/ wšsemu což
chce Otec geho/ w Naděgi tež

lybeznosti/ powštáwali k šprawe
dlivosti. ¶ Oni se Boha wždy
přideržel/wšle geho neopušščj

y wrom když mu dobře čimš/ ta
ké když gey bez winy žbil. ¶ Pln
gja geho milowanj/ wjry bázně

do wššanj/ dachem wraucým šna
žně ho čul/šedem wšty škurtem
šlawil.

¶ Wššeko čynil w ge
gměnu/modlitby pšst y pokřonu
bdě w každem škurte y wšlowě/
byť wšše bylo k Boží šlawě.

¶ Šody Boží držel šlawně/ s za
šrupy chodjwal naně/ dary Bo
žu přináššege/gimj bližnj našy cu
ge.

¶ Jáž radně milowal šebe
tač tež y wššeky bližnj šwe/ šle
přimich nenawidel/w dobrém ge
wzdešati hleděl.

¶ Wrom Star
ššim swým byl poddaný/gša Pá
Nštre dokonalý/ pro gegich ne w
melošti/ neodgimal odnich gich
cti.

¶ Pro tak welškau pobož
nost/trpěl od mnohých nelibostj/
posmšch y wšřhanj/tauhawych
pššimj žpšwanj.

¶ Štezy Boha
bogičimj/a gey wždy milugičimj
chowal se hined od dětimšj wj/pš
žen byl žlych rowary šštwj.

¶ Poddan byl mocy bezbožně/ ne

D iij.

vžjwal swobody šwe/ wššei gim
dal což bylo gegich/ vchazy wal
před žlostj gich. ¶ Pro wššit
Boží wšše trpěl/wrom pokogně
tšše se měl/pomšty šakona neble
dal/šprawednostj šwau opušščj

wal. ¶ Žiwot swáj šuprac
wanj/wydwawal bližnim k šlawe
nj/žiwotšim gegich proššwal/
šam wšwem nedoštatek mšwal.

¶ Šádneho žlym ne wražel/ k hně
wu ničimž nepopaužel/ přšškad
byl wššeho dobreho/ křemž w
žbužowal každého.

¶ Čistoty
pšně ostřihal/šle žbosti nešplo
žowal/ přažen byl wššech žlych
žwarnosti/wwodilštud šwau wa
žnosti.

¶ W Swětsčte wěcy se ne
dawal/ bohymšly žiwot milo
wal/ bez tělesnych pečowanj/pš
len gša Bohu šlawenj.

¶ Swau
pracy s šatřkau se žiwil/čyžžo
sobě nesobil/ pod žadnau šwau
šprawednostj/wššle chudým es
milostj.

¶ A žtoho což k šluže
bnosti/dawano bylo žmilostj/ne
rad toho šam wšjwal/ni pokřadu
šhromážbowal.

¶ Prawdč wy
dawal šwědečtwj/ před každým
bez pochlebensčtwj/newinneho za
štwage/winně wšmšlowna ma
ge.

¶ Čak čimš y každě křiwde/
žadněmu wnj nelahode/aby se ka
ždy ponjšil/swým bližnim tež mi
lost čimš.

¶ Nezy Bratřimj
nesočil/dobre gedněch k demšym
nosyl/každě teč geho maudrofti
šlawila k Beatrešte milostj.

¶ A
gša Kralowššeho rodu/wywos
lil sobě chudobu/nemage šweho
děditwj/bydleš s šatřkau swau

w podušššwaj. ¶ Wrom tu čest
chwalu obdržal/še pozřatě ne po
škapal/nezadál žemštych dědic
twj/hledal Božšho Kralowššw

¶ Pln byl každě šprawednostj/a
wnj wššj milostiwosti/wrom ka
žeti za hějchy našše/wzał y šam w
wodil naše.

¶ Tuť wšše bylo do
konatě/ w prawoštj a w prawdč
daktě/ w žewnitřim wnitřim ži
wotu:nebylot žadneho hějchu.

¶ Toť ten štuž wněz se žběhnu
ti/magi wššitřim Boží Swatj/
za čš Bohem pošlaweny/ běžš
křemj každy wěrnj.

¶ Aby w
Kryštu gša naležen/w žiwote ge
ho byl špasen/ od wěčneho hne
wu Páně/ pšštel k wěčné Boží
šlawě.

¶ Šeb šdož čhtj byti špa
senj/yakš gestj Boží wloženj/mu
ššj žiwot swáj měnitj/a Kryštu
podobni byti.

¶ Kryšče rač wnas přebý
wati/ten žiwot swáj wzdešawa
ti/ pošwčt wššeho y dokřeny/š
šlawě šwe nám dopomáhej.

Čimš den po naroženj: š C is

A

šprawugmež wšsč
třim šiwu/Pána Ge
žu Kryšta/wždaw
gice mu wždy chwá
lu/šeb wněm plnoš
lost čimš.

¶ Nezy Bratřimj
nesočil/dobre gedněch k demšym
nosyl/každě teč geho maudrofti
šlawila k Beatrešte milostj.

¶ A
gša Kralowššeho rodu/wywos
lil sobě chudobu/nemage šweho
děditwj/bydleš s šatřkau swau

w podušššwaj. ¶ Wrom tu čest
chwalu obdržal/še pozřatě ne po
škapal/nezadál žemštych dědic
twj/hledal Božšho Kralowššw

¶ Pln byl každě šprawednostj/a
wnj wššj milostiwosti/wrom ka
žeti za hějchy našše/wzał y šam w
wodil naše.

K iij

Litomyšl- O. Graudens

Grownánj Wýrn
a Včený Bratřj Českých /
který sebe sami Zákona Kristo-
wa giný paže Waldenský mi/gi-
ný Boleslawšgmi nebo Pišhar-
dy gmenugý/w
němž se o gegich oddělený, nestálosti a wr-
tkaivosti a některých bludných artyku-
lých wypisu ge २२.

K lepššýmu wyrozuměný w způsob
rozmlauwání pro sprostný Lid se-
psané a wúbec wydane škrze:

O. Wáclawa Šturma
z Feyna Horššowského.

Wytisštěno w Holomouci
Andresa Graudence / Bětha Pánie

M DLXXXII.

Litomyšl- O. Graudens

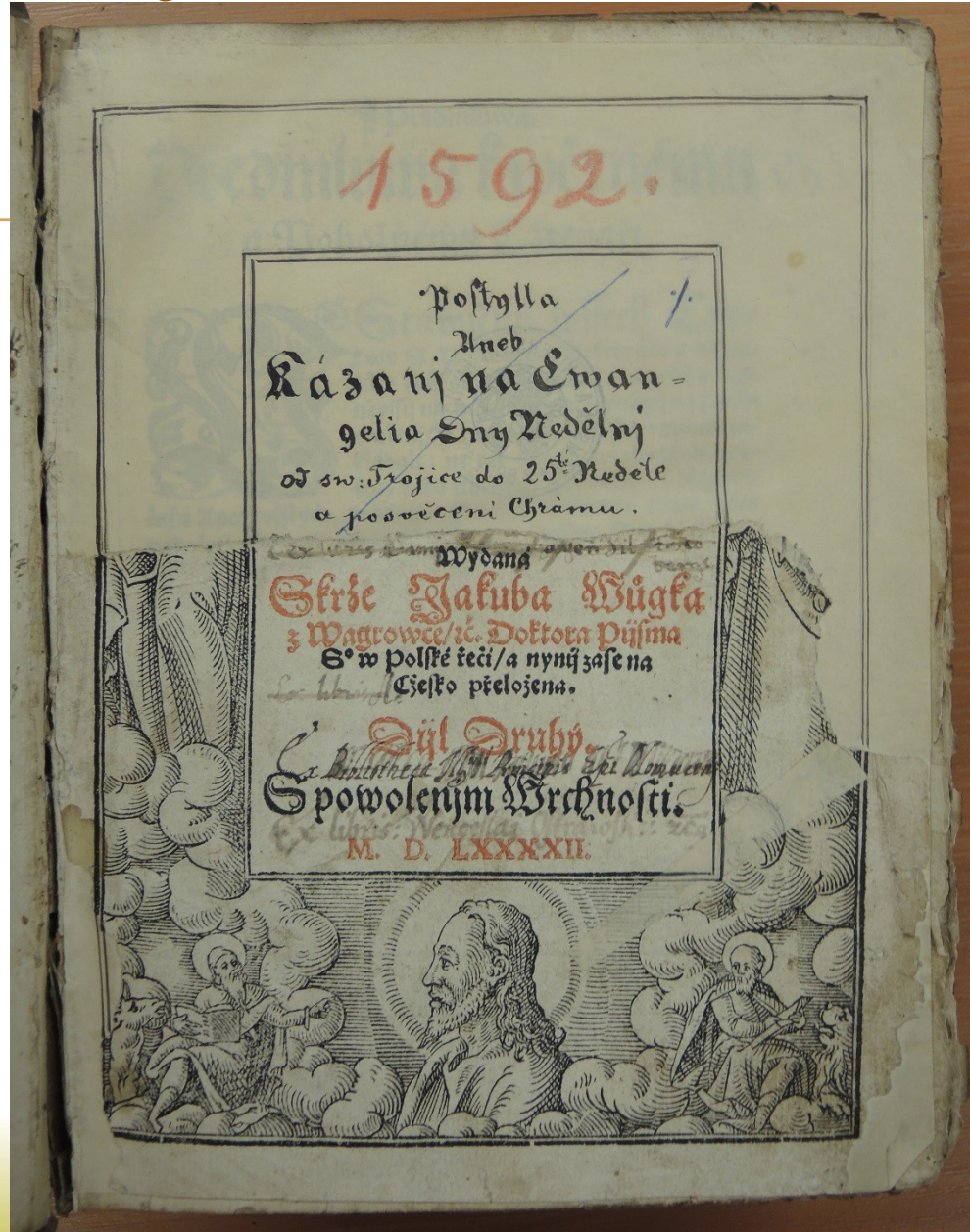
nij mnohých Osob. A my gich proto/ že z lidšeho v
stanowenij gšau nezamýtame/ Edyž se gediné gijmi pra
wde slauzj/ kteráž w Pšijných Swatých zaklad swüg
má. Jakož y o těchto sluzebnostech w Pšijných se na
lézá žc. Mázeli wěššj nestalost nad tuto/ při Bra
trůch wassjch nalezena byti/ newjím. Ueb při počátku
wyzdwiženij gednoty swé/ sedm Swátostj byti pra
wili/ a ty wššecy Knez weliký a Biskup swrchowany
Krystus Gežj's ustanowil. Potom neminulo tomu
Třidceti Leth/ hned tomu tuze odpjratj počali/ a pra
witi / že gšau toho někda nemluwili/ ani nepsali / ale že
wždycky gšau to zgewně wyznawali / žeby toliko dvě
Swátosti wššem k spasenij potřebné Krystus Pán v
stanowiti ráčil/ gine pak žeby od Lidj/ z lidšeho vsta
nowenij ustanowené byly. Zase opet/ prwe než Cžty
řidceti Leth pomínulo wčiti počali / že žádnj Cžlowěk
Swátosti gest nevstanowil/ ano že ani vstanowiti ne
mohl a nemáje / než toliko sám Pán a Buh Krystus
Gežj's. A gesté mezy tujm nacházegj se Kancyonali
Bratrů wassjch/ w kterých též Sedm swátostj piigj
magj a byti prawj/ ano y z Pšjma S^o dowozugj /
Yako w Kancyonalu Letha Páně M. D. XLI. tiššer
ném w Starém Městě Pražském/ strze Pawla Sewe
ryna z Kapj Hory / w Pšjnu o wššech Swátostech/
w Listu G. xvj. w té Kancj pořad wyčjtajj wššech
sedm Swátostj/ počna od Kětu S^o/ potom zawjra
gy takto: Sedmá swátost Olegem nemocných mazá
nij/ o němž S^o Marka prawj Čtenj/ kterak Apossto
lé mazali gšau mnohé nemocné. Jtč. Swatý Jakub
napsal/ že Edyby kdo z was nemáhal/ aby ten kněze zbo

ru Božjho powolal/ byt gey mazali nad nim se modli
li/ waz každj řeč geho/ modlitba wjry vzdrawij nemoc
ného. Tomu toliko nechťj/ aby ten Oleg od Biskupa
mocy slova Božjho poswěcowán byl / To yak rozu
mné činj děti sauditj mohau. O tom w též Pšjnu tak
to pšjstj: Ale Olegem od Biskupa zaklínaným/ dopo
ruffenj často chowaným / poslednj mazánj / we čtenj
Krystowu nemá založenj. Ueb ani Krystus/ ani ge^o
Aposstolé/ vřtawili gšau mazánj takowé/ Krystus ho
newydal/ ani požjwal / w tó nám zgewně přjklad dal.
Až potud w té Pšjnu.

Třetj mluwice o mocy O mo
cy a
púso
benj
Swá
tošti
nestá
le wjč
Swátosti a působenij gich w Cžlowěku/ někdy pra
wij že Swátosti gšau žiwé / a že dáwagj nowy rod a púso
běnjchůw odpustřenj/ a že gč ge Krystus na odpustře
nj hřjchůw wydal. A též / že hned weliký rozděl gest
mezy Swátostmi nowého a starého Zakona / O tom
w Spisu proti Lileckým/ w Listu xv. J: takto mlu
wij: Ueb kde gšte wy (totjž Lileckj) w spisu wššem/
smysl swüg bez důvodu Pšjem Swatých položili/ že
by Swátosti byli mrtwé/ rodu nowého nedáwagjce/
a žeby toliko samo slovo žiwé bylo a znouu rodilo.
Tchdy my/ abychom při tom omýlenj wšše vřžali /
položili gšine smysl náš tento / že yakož slovo znouu
rodj a k spasenij přiwodj / tak y Swátosti spolu slo
wem to činj / w swém řadu a w mocy Krystowé. A
na to gšine y Pšjmo Swaté přiwedli / a ne na to žeby
Swátosti samy z sebe žiwé byly/ takto: Aposstol S.
Pawel mage ducha Krystowa přitóm/ rozdělneho od
was starššjch z Hory Lylecké/ takto o Swátosti Kry
stowé/ totjž o Kětu k Týtowi w ij. ka. pššce: Spa

Litomyšl- O. Graudens

Litomyšl- O. Graudens

¶ Neděle Třetí

a proto nás tak milostivě přigímá, abychom všykni
 k spasení a blahoslavenství věčnému přicházeli. Pře-
 blážime se (pravím) k němu/opastíc první náš život/
 strze pravé pokání: A napotom samau wuli geho spra-
 wovati se hledme. Což gestli se od nás jakožto poslu-
 sných Otcy bude děti/owšem je potom též/ od milosti
 weho Spasitele/ jako wneho Pastýře na geho rama-
 nách/ do onoho věčného Ověnce, to gest Krá-
 lowství Nebeského/ přeneseni
 budeme/ **AMEN.**

¶ Neděle Čtvrtá po Swatě Tro- gicy/ Ewangelium Swateho Lukáše/ w VI. Kapitulo.

Neděle první po Swatom Duchu. **Bude**
 1116 na Pouti Trogice

po Swatě Trogicy. XXVIII.

Bďte milosrdný/ jako y
 Otec wás milosrdný gest. Ne
 sudte/ a nebudete sauzeni. Nepo-
 tupágte a nebudete potupeni. Od-
 paufftegte/ a budeť wám odpustie-
 no. Dáwte/ a budeť wám dá-
 no. Njru dobrau aplnau a natlačenau a wreho-
 watau dadjť w luno wáffe. Tauž zagjste merau/
 kterauž mčřiti budete/ bude wám odměreno.

¶ Powědel jim také y podobenství / Zdalí
 máže Slepý/ slepeho wěsti: wšak oba do yamy
 vpadnau. Uenijť Uědlnjť nad Mjstra/ Ale doko-
 nalý každý bude/ budeť jako mšřt geho. Což pak
 widjš mřwu w oku Bratra sweho/ ale břewna kte-
 řéž gest w oku twém ne znamenáš: A kterak mžješ
 řicy Bratru swému/ Bratře/ nech ať wywrhnu
 mřwu z oka twého/ Sám pak w oku swém břewna
 newidjš: Pokryće / wywrz prwe břewno z oka
 sweho/ a tehdy prohlédneš/ aby wyňal mřwu z o-
 ka Bratra twého.

¶ Wyklad.

Zje summau Cłowěku Křestianskému/ k spa-
 senj toliko okřičj se a wvěřiti dosti nenj/ nybrž Pořadek
 nadto wstřihati se od zleho/ otom gšme od pa-
 matky Swate a nerozdjlně Trogice/ až do dnešnj
 Neděle sobě rozgjmali: A to přjkladem onoho
 Boháče: Zase oněch pozwaných k Wěceri: potom oněch
 dneš

Litomyšl- O. Graudens

Antholitské Složy

a vysvětlení / na List a Psaní Pre-
dykantů Lutheránských / Sekty Ubiquitáské a
Profesorů Thubinských / kteréž k Řeckému
Patriarchovi do Konstantynopole poslali.

Nyni z Německé Řeči na Če-
štinu přeložené.

K tomu

Správa gista a pravdivá z Kon-
stantynopole od Jeremiáše nynějšího Patri-
archy / coby on y wsecky Cerkwe východní
siney šleli o Articulích Konfese-
sy Aulspurské.

Edono Jh. mi ae R. v. s.

II. Thimot. III.

Nemaudrost gegich šgewna
bude wšem.

Wytifficené

S powoleným Wysocce Důstogného
w Bohu Otce / a Šwíceného Knížete a Pána / Pa-
na Martina Arcybiskupa Pražského / zě.

w Litomyšli / Lětha 1585.

u. o.

Litomyšl- O. Graudens

Předmluva:

Swatě paměti Otec S. Kzeboř/toho gměna ríš.
Neyvyšší Biskup Římský/a Nášto držící Pa-
ně/Otcowšky se k tomu Městu naklonil / Potlad
swág hogný otewěl / a Darmi welikými ozdobil a
poctil/wyhledáwagjíc takowau naklonnosti i při tom
Městu/aby jakož předesse wždycky w čistotě pra-
weho Naboženstwj trwalo / tak aby ani na wěky
od společnosti Cýrkwe Swatě Křestianské Říms-
ské a Katholitské (bez kteréž gisté Spasení není)
se neoddelilo.

Tyto wšsecky wěcy mnau sa-
hauili / že tuto na pohledení chatru z prwotin
swých prácy Wassým milostem oddáwám a offe-
rugi/Pán Bůh wšemohúcy rač gi milostiwě k swé
cti a sláwě / k rozmnožení Cýrkwe swé swatě / a
k spasení wšsech nás obrátiti. Týž Bůh Nebeský
rač Wassým milostem a wšsemu tomu Městu sla-
wnému dáti swé swatě požehnání / milost / pokoj /
a ducha setrwání / y prawu v wjře Swatě sta-
lost až do skonání. Dán w Lithomyšli/Den pa-
matný S. Wacslawa / nasseho milého Dědice

Czeskeho / Kterýž pro Wjru Katholitskú
neodporowal Krew swú wycediti/zě.

Lětha 1585.

Gloza a Wenklad krát- ky/na List neb Psaní Luteránských Predykantů/kterú se Vbiquitarní gměnu gú/Pro- fesorůw Chubinských/kterýž Patriarchowi Konstantynopolitánskému poslali.

O Byčeg ten se zachowáwá v wšsech Lidú / že
ptigmauce od někud Listy/če se neyprwe Tytul neb
Připis/Potom pak Datum a podpis / Neyposleze sa-
mý List. Ten pořádek také y já turo zachowati chey w
glozyrowání Listu gednoho/kterýž Predykanti Luterán-
skí z Chubingu / Sekty Vbiquitánské nedáwno poslali do
Konstantynopole k Kzeckému Patriarchowi / a ted nedá-
wno od tehož Patriarchy zase jim odeslano s podpisem
wlastných rukau týchž Predykantůw.

Připis neb Tytul toho Listu / Kterýž Predy-
kanti Sekty Vbiquitánské k Patriarchowi ode-
slali gest takový.

Neyswětěgššymu/Welikomocnému / a Oswjčené-
mu Knížeti a Pánu / Panu Geremiášowu Arc-
cybiskupu Konstantynopolitánskému/Uowé-
ho Říma a wšsech Cýrkwí Kzeckých Patri-
archu/w ge° Swatě Kuce s wctiwošti k dodání.

V Kji tomto Připisu / Kterýž Luterán-
skí Predykanti dáwagú a připisugú
Patriarchowi Konstantynopolitán-
skému se nachází / Neyprwe k bedliwé-
mu wważení to slowo: Sanctissimo, Neyswětěg-
o

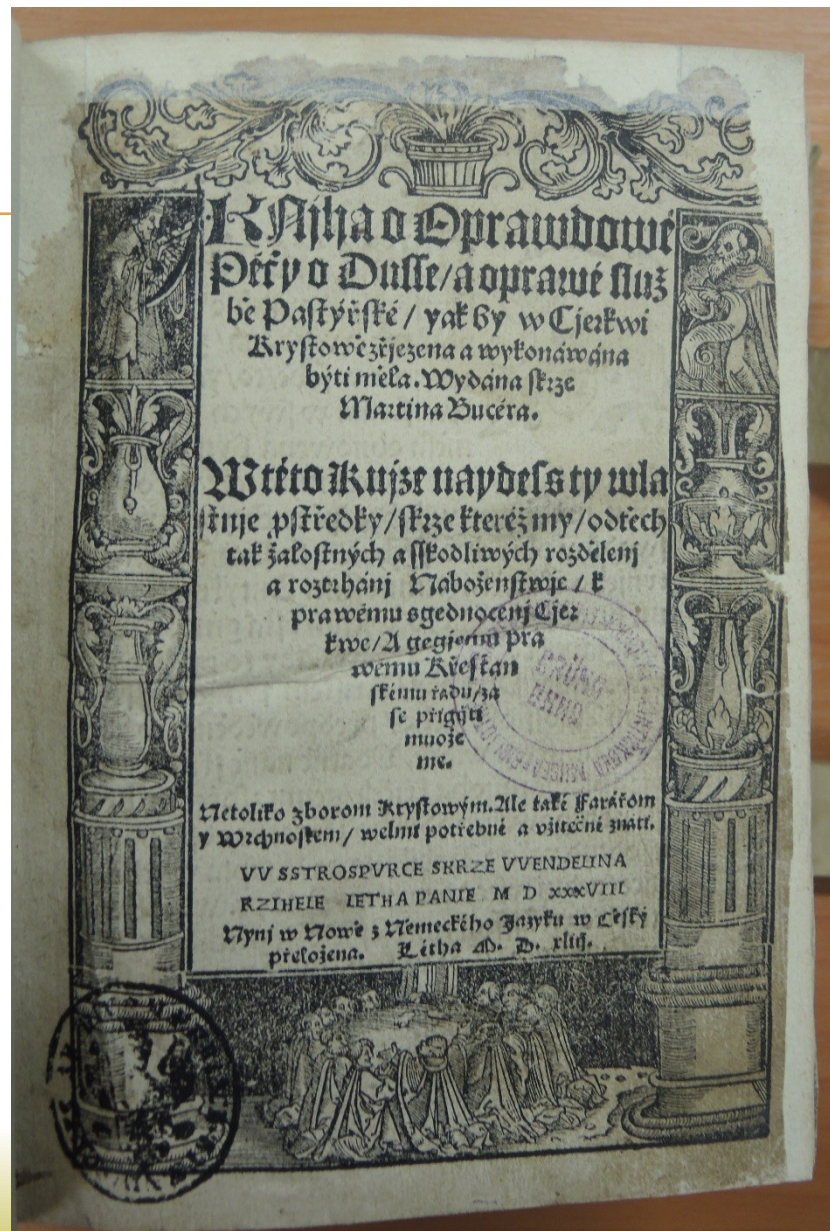
Mladá Boleslav

- ❧ Tiskařské zázemí Jednoty bratrské
- ❧ Předstupeň činnosti ivančicko-kralické tiskárny
- ❧ Část tiskařského materiálu z dílny Mikuláše Klaudyána
- ❧ Klaudyán působil jako korektor v Norimberku
- ❧ *Knieha lékařská* – Norimberk 1517
- ❧ *Mapa Čech* – 1517-leden 1518

Mikuláš Klaudyán

Mikuláš Klaudyán

Knieba lékařska kteraz slo-
zve berbarzta neb zelínarz:
zvelmi vziteczna: z mno-
hych knieb latinskych,
y zskutecznych pra-
czij zvybrana: po-
czina se stia-
stnie.

Mikuláš Klaudyán

ratolestech syroty k Terzawdawie podobne. Prut ma wysoky. yako Wlasly kopr. smnodymi ratolestimi. A swrchu okrublosti ma. yako Kopr skwitem. a semenem.

Mocy prwnie zabrziewa. natrzetim stupni a lassy nadruh. Horzkosti swu Enora korzene zacpanie wnitrznie otwiera. Moc s talowem. a s wlkostimi lepymi kosmatymi hrubostmi zene. Moc swu zwlasstnie gedowatostem odpiera. Anaranu z wstiniu hada sstiera pawauka. sstnie wcedy wlozeny korzen. wen ged tahne. Tez y blizy moenie a pryskayze. Tu bylina Gellen gi. kby ma roby swory. Protoz roh Gelenie ma moc ged zabanieti.

Koho wytekly pes vkausly. Warziti korzen s semenem. ato piti. przi pocateku neli by se wody strachowal. Dusst no kasslawy. natrageti knory. korzene Gelenie. Horzce Boblu zazworn. Anglic. A toho nane. coz by wozel trzmi prsky zapigeg piwan.

Capitula. CIX.

Essier Arabsky.
Draguntea. Latine Sarcocolla. Niemecky winterbliz. Wiesly a mansse. Wiesly slowe Aaron ale mocy prudsky. wlelych roste. Listi obssierne trogerohe. prut zahawy. swrchu go brozen s zmy czerwonymi. Oniem dale plati se buda. T. twary Swaecho Jana.

Wiesly nahorach roste menszym listy. prut s ratolestimi. dwogeloketni chut ostre a horzke. obniwoho przirozene. Moc sstieragicy. prostupagicy. prontagicy. wstieragicy. wyslechuuy. hrubo y lepko wlkosty. wprsedch znych zozadach gest. zacpanie yater sse zmy ledwly otwiera. Rany wozed y sle coz gadawo y wno se wzozedowani. ne

chistoty a postworny tiela. stiera. sstini li chistiy. Narostliny ziera wno se. a wstrzewach studeno wlkosty. rozpan. stie a wyhanie.

Capitula. CX.

Chelice Wlaska.
Latine Drusus. Gest sstrome. me. bodlaw. mnohe ratolesti wydawage. s yahodami czerwonymi. podobnymi. k Trzessniem. Geho

Zist.

XXXVIII.

zpuosob gest. mezy horzkosti a studenosti. wprost rzodu polozeny. Ale korzen ehorkosti nachyleny. Korzene a semene wlelarsstwie wstowagi. w napogi s currem przigacy. dussnosti napomaha. kamen lomi. a wen gezy zene. Dienohorzkosti y zensku nemoz wywodit. Prach korzene geho. rany hogie. a sawiera.

Capitula. CXI.

Adie korzen cze
sky. Latine Biforta. Niemecky Loterwurz. Dwoogig gest. Gedna slowe natrzim. a latine Tormentilla. a nebo Consolida rubea. Wlelch roste. korzen ma yako palez czerweny. s kosmatkami. Ratolesty tonke ssticzkem malym. nafedmero rozrzesanym pausstie. Kwietczko zlute. Korzen treply swrastugicy. A protoz sawdie se byti. przirozene studeneho a sucheho. zemnateho. natrzietim stupni.

Gina gest. gestio ma listy dlube sstioke. blade yako Kony sstiewit. Ale listy swrchu zelene. a zezpod pobielawnefe. Prantie wysoke loletnie. a swrchu kwiet podemnatne bielofy. wchomaci. kuzwysly ma. ho prsu wydawo. zko

ezen weliky stoczony nacerwony. yako Kosatez czerweny ma. A nalukach yomieslech moltrych roste. korzen tak. treply. A tak obadwo. gsu mocy y przirozenie gednostayneho. Tez. Natrzim za da se byti trep zeggly.

Moz gegich druba gest. sstieragicy. pruo duchy. wtruzugicy. a posylngicy. plodu. aby se mohi donefity. Wsecky roky krew budco sstzewonie zenske. ranne. zno. a gine. s bielke smieseny prach. a Gum arabicum. a oblozena tiem miesta swaluge.

Wuoctie s Boriandrem. Korzen warzeny. a tiem horkym to penice polita. a nazaludek wlozeta. Dawenie z horzkosti z ymdloby zaludka przysle zastawuge.

Wwinie czerwenem. s Benedyktem warzeny. s studenosti tracenie zbu. ene. wklada. Tez tiem aby to penice polita. a nazaludek wlozeta. aby byta. Aby zena donesla plod. brzicho doley sst. kwozdwym olegem mazati. a prachem posypati. A nato miechyrz suchy. Wepzrowy wloziti. y prziwazati nanoz.

Rany swaluge suchosty swu. y krew stawuge. wysustuge yniosty. Diewoanie prachu geho wmor. Srdce zachowawa odnakazenie. s miesy. s horzce. a s Kutu. wwinie przigimati. obogi korzen. Penotrze hogi. a swaluge. proclucy. wpykly wloziti. Warziti a przipawowati.

Capitula. CXII.

Adie Trank
sky. Latine Ditta aurea. 3ky. Haydnisch Wkraut. Wba. ech a wlelych roste. Przen kosmaty. sstery. prut puol drube. loletnie. temne. unawosly. swawawiet. zlute. o to

Litoměřice

1542 – Ondřej Dušík

1547 zde působí část tiskárny Bartoloměje Netolického
- tištěna protistavovská sbírka *Akta těch všech věcí*

Praha – Ondřej Dušík

Ewangelium Ge-
zisse Ikrysta syna Bozibo podle se-
psani Swateho Mattausse / kte-
rez Erasym Roterodamskay wssirssich slowich a ias-
to swaykladem / pro lepssi a dostatecznieyssi wyro-
zumieni slow a skutkuw Krystowaych y toho wses-
ho roz w sobie téz Ewangelium wobsahuge / budto
podle literního rozumu / budto podle duchowniho /
w latiniskem iazyku wydal / a Jan wartow-
skay z Marty pro Czechy a Morawas
ny na Cjestsay wylozil.

Przedkem hledayte kralowstwi Bozibo a swawednosti geho/a
tyto wsserky wieny budau wan przidany.
Mattausa w Sestemcozdilu. ☩

ANNO M. D. XLII.

Praha - Ondřej Dušík

Swatého Matheus.

mysl to domieni wo Janowi zieby lechkomyslnay byl. Ginacz gestlizie gste to woniem v sebe drziete / zieby na swe mysli nestalay byl / jako niekterzi lechkomyslni czini / a zieby to czoz gest prwe gisti / potom na womyle kladl / proz gste se cak dawno schazeli na pausse / a naz gste se chcieli tam diwas ti? Zdali gste se proro schazeli / aby ste widieli trzcinu zie se klaci wodwiertu? Takowaytby byl musel bayti / kdyby nyini sam proti sobie byl / a kdyby se w sfzstken ginay vdielal? Ale nemuz wto podczrzieni wzat bayti / poniewadz przisnost ziwota / kterayz gest wzdyszky wedl a wede / wod takoweho podczrzieni geho dostateznie wozisstringe. Proz gste schazeli tehdez na pausse / czoz gste chcieli tam widieti? Zdali czlowieka woblezienego whedbabne sfaty? To gest neprzilezielo k paussti / takowe sfaty wkazowati tam. Neb ti kterzi woblatziegi se whedbabne sfaty a kmentowe / na zamtych kralow skaych gsau / gestto to na ta mista nalezi / aby kdoz gsau wnich zhoyna a zrozko ssa ziwu byli. A tak mezy takowaymi misto ma newstawiznost / a pochlebenstw. Kdo gest ziw kobytkami a medem lesnim / a woblatzi se w sfsti welblaudowe / a pafem koziennaym wopafuge se / na takoweho newzrabuwo ge se takowe domieni. Ano ani kdyz gest baywal przy dworu / nezmiel gest sweho przed se wozeti. Dus wod toho mare / zie gest neumiel pochlebowati / zie gest w sazen do zialarzie. Ale musyt nietzo welikes ho bayti / czemu gste se chcieli diwati / czoz gest was przitahlo tak mnoho napausse? Czemu pak chodili ste se diwat? Zdali proroku nieyatemu? Neb

Kozdil. XI.

Neb woni skuro za wobyzcy na paussti ziwot swug wedau. Wotom giste newoklamala was nadiege. Neb gste widieli / ne toliko proroka / ale nietzo wyssieho nesli proroka. Ten gest wo kterem dawno prorokowal Malachyass / zie ma przedchudze bayti Mesyysu / kdyz giz przichazeti bude / a zie ne toliko ma skrze swe prorogtwi woniem na dlawhy zias przed tim prze powiedieti / ale take zie bude mozy prstem nan zblizka wkazati. Prorogtwi Malachyassowo gest toto / hle / pray / posylam andiela meho przed tebau / aby tobie kdoyz budeš miti przigiti gestu prziprawil. To wam za gisto prawim / zie takowa gest Janowa wywayssnost / zie ziadnay ztiech ktere gsau zieny porodily na swiet / neni wyssie nad nieho. Ale wssat koho nyini mnozy drzi za menssieho wkazani Euangelium / sam gest wietzi nezli won. Neb won ne przizikal toho zdawna swaym mylnaym prorogtwim / zie ma przizigiti Mesyass / ale kdyz giz przichazel / wkazal nan k tomu kazel zie gest giz przislo kralowstwi nebeske. Az do tohoto ziasu ziaakali gsau lide wzieni nebeskeho / ktere hoz podobienstwi przedesla byla na przednich swataych wotztych / a wo kterem prorogy podiatkymy przikrytim przedpowiedieli gsau byli. Tak gest Ja nyini zbudil lidi k tomu aby se dali w ewagelistske wzieni / zie wod poziatku k azani geho / az dorohoto dne / knies mu skrze nasylnan wiru protiskagi se / gestie hrzissti zy a pohane / k tomu chiegnie nebo nechtiegnie mozy ge mezy se rozchytagi. Nechti dele wodwrzieni wod nieho bayti / nechti dele drziami bayti wznamenich a podobienstwich stareho zakona / znagize zie gest przizioswiectlo Euangelistske prawdy / a zie gest przed

c rufama

Litoměřice – B. Netolický

Alta tiech wssch wiecij
které sau se mezy Najjasněgšim Kníže-
tem a Panem Panem Ferdynandem Římským/
Vhatským/Ceským zč/Králem zč. A některými z Staroro-
panského/Rytířského/a Městského/Královstvíj České-
ho. Léta tohoto zč XLVII. zbiehly tuto Wytisšene.

**Jaké gěst se od Niekte-
rých Osob w Královstvíj Českéem**
Spuntování proti Najjasněgšimu Knížeti a
Panu Panu Ferdynandowi Římskému/Dher-
skému/a Českému zč/Králi. Inffanthu w Hy-
panij/Arcy Knížeti Rakauskému/Margkrabi
Morawskému/Lucemburskému/a Slezskému
Knížeti/a Margkrabi Lužickému zč. **Léta od**
**Narození Syna Božího Tisícého/Pětisté-
ho/Cztyřicáteho/Sedmeho** pod přičinau
Mandátu od geho milosti Královské té
hož Roku wysleho/stalo. A jak gěst se
to s počátku až do konce dalo/a jaká
sau wřech wewssch gednání toho
Roku psáníj wyslla/ y aušně
promluweno bylo/to wssě
pořádně prawdivě/
slovo od slova w
teto Knížce se
nayde.:

1547.

Praha – B. Netolický

Acta aller

handlungen / so sich zwi-
schen dem Allerdurchleuchtigste / Groß-
mechtigsten / fürsten vnd Herrn / Herrn Ferdinan-
den / Römischen / Hungarischen / vnd Behamischen rē
König rē. vnd etlichen personen aus dem
Herrn / Ritter / vnd Burger Standt /
der Cron Behaim / des vergang-
en 1547 jars verlossen.

Ausz Behemischer in Deutsche sprach
Transferriert / vnd Gedruckt.

1548.

Mikulov

Krátkodobé sídlo nekatolického tisku na Moravě
- Novokřtělenci 1526-1527 – Balthasar Hubmaier a tiskař
Simprecht Froschauer

Hubmaier 1528 ve Vídni upálen, Froschauer
vystěhován do slezské Lehnice

Olomouc

1. 1499 – Matyáš Preinlein

2 drobné tisky

Johannes Fabri: *Planctus ruinae ecclesiae*

Johannes Schram: *Questio fabulosa*

2. Konrad Baumgarten – 1500-1502

3. Libor Fürstenheim - 1504

Olomouc

Konrad Baumgarten – 1500-1502

Z německého Rottenburg, 1498-1499 v Gdaňsku (2 tisky
Agenda sive Exsequiale sacramentorum; Aelius
Donatus: Ars minor)

Do Olomouce přesídlil patrně na pozvání humanisty
Augustina Morava (Käsenbroda)

Olomouc

Konrad Baumgarten – 1500-1502

Zde tiskne latinské a německé tituly

- Tractatus contra Waldensium (1500)
- Heinrich Institoris: Sanctae Romanae ecclesiae fidei defensionis clippeum adversus Valdensium seu Pickardorum heresin (1501, březen 1502)
- odpustkový list papežského legáta Petra Isvaliese (1501)
- Grammatices deu Libellus, qui Spica intitulator (1501)

Petrus in iudicio... Cardinalis Regum ad Hungarie Bohemie et Polonie regna Regno Prussias Russias Liouonias Lituaniam Valachiam Sclaias Lusitaniam Morauiam
 Transiluaniam Dalmatiam Sclauoniam Croatiam Corbauiam et Moscouiam omnesque et singulas regiones et provincias predictarum ciuitates terras atque loca illis
 subiecta et alia eis adiacenta apostolice sedis delatere Legatus. Vniuersis prout in scriptis salutem in domino sempiternam. Et otium facimus quod
 Sanctissimus in Christo pater et dominus noster Alexander diuina prouidentia papa Sextus prouide et pie considerans quod perfidissimi Turci christi non solum hostes
 christianum sanguinem continueliter et iniquum propositum peruenientes prosequentes nil aliud die nocteque querunt et ex cogitant quam omnia christianorum domus
 sua tyrannide et spurcissime secte subijcere et lege christi redemptionis nostre subuere. Et propterea idem Sanctissimus dominus noster pro tuitione orthodoxe fidei
 intendit omnino fauente altissimo magna contra ipsos perfidos Turcos parere expeditiones et amplius suos imperator non expectare concessit omnibus et singulis
 vtriusque sexus christifidelibus pro homini et expeditione contra dictos perfidissimos Turcos iuxta ordinaciones nostras seu Commissariorum et delegatorum nostrorum man-
 adiutricis porrigentibus ultra iubileum et alias indulgentias gratias et facultates quas christifideles obtinere possunt visitando ecclesias per nos aut Commissarios seu
 subdelegatos nros deputados prout in litteris apostolicis de super coactis plenius continetur. Quod possint eligere confessores regulares vel regulares qui ipsis
 omnibus peccatorum suorum de quibus corde contriti et ore confessi fuerint in sinceritate fidei veritate sancte Romane ecclesie ac obediencia et deuotione eiusdem Sanctissimi
 domini noster et successorum eius canonice intratum persistentes. Semel tamen in vita de reseruatibus exceptis contentis in bulla que in die Lene domini legitur. De alijs vero
 non reuocatis casibus quotiens fuerit oportunum absolute et penitentiam salutarem impedere. Regno semel duraxat in vita et in mortis articulo ac etiam toties quoties
 tunc de eorum morte dubitabit. Et si tunc decedere non contingat omnium peccatorum suorum plenarie indulgentiam et remissionem concedere valeat. Indulgentiam etiam idem Sanctissimus
 dominus noster apostolice sedis plenitudine et liberalitate omnes vtriusque sexus qui manus adiutricis ad homini opus visitando vel mittendo potuerint ac deus et singu-
 los eorum parentes defunctos aut eorum benefactores qui cum charitate decesserint in omnibus precibus suffragiis elemosinis ieiunijs orationibus missis horis cano-
 nicis capitulis peregrinationibus et ceteris omnibus precibus suffragiis spiritualibus et alijs que fieri poterunt in tota vniuersali sacrosancta ecclesia mi-
 litante et omnibus membris eiusdem ac de omnibus operibus meritis que anima ipsos perfidos Turcos assumptes promerentur prout ac si personaliter
 ad homini scilicet expeditiones se conferret ac se exerceret partem imperpetuum fieri. Et ne super premissis a quoquam verti possit in dubium voluit idem Sanctissimus
 dominus noster quod penitus nris litteris tanta adhibeatur fides quanta adhiberet si sub Bulla sua plibea expedite forent. Et qui deuotior in christo
 ad homini sancta expeditiones iuxta summam pontificis intentiones nostras seu Commissariorum et delegatorum nostrorum ordinati
 onem per penitus litteras sub homini testimonium a nobis traditum approbatur manum potuerit adiutricis. Ideo auctoritate apostolica nobis commissa ipsi vt
 diuinitis gratis et indulgentijs vti et gaudere possint et valeat eorum pariter et indulgentiam per penitus. Datum sub nro sigillo ad hoc ordinato
 Die Mensis Anno domini Millesimo quingentesimo primo. Forma absolutionis totiens quotiens
 Misereatur tui dominus noster Iesus christus per meritum sue passionis te absoluat auctoritate cuius et apostolica tibi in hac parte commissa et tibi concessa. Ego te
 absoluo ab omnibus peccatis tuis. In nomine patris et filij et spiritus sancti Amen.
 Forma absolutionis et plenarie remissionis semel in vita et in mortis articulo vel verisimili.
 Misereatur tui dominus noster Iesus christus per meritum sue passionis te absoluat. Et ego auctoritate ipsius et apostolica in hac parte tibi commissa et tibi concessa
 absoluo te primo ab omni sententia excommunicationis maioris et minoris si quam incurrisi. Deinde ab omnibus peccatis contritis confessis et oblitis confitendo tibi ple-
 naria omnium peccatorum remissionem et eadem auctoritate remitto tibi penas in presentis seculo et in purgatorio passuras. In nomine patris et filij et spiritus sancti Amen.

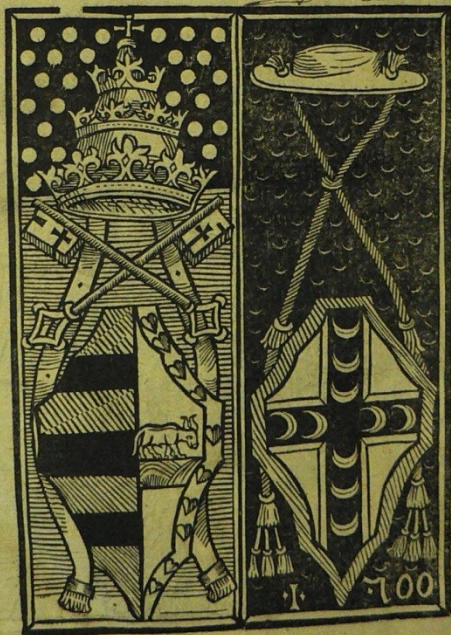

198046

Georgius Synchronus Sess. Por. h. lib. v.

Sancte Romane ecclesie fidei defensionis
clipeū aduersus waldensū seu pichardorū
heresim. certas Germanie Bohemieq;
nationes in odinꝝ cleri ac eneruatiōez eccle
siastice potestatis virulēta cōtagiōe sparlis
inficiētes. Sanctissimi s̄ alexandri sexti pō
tificis iussu. nuper per eximū Sacre pagie
professorez Fratrē Henricū institorez he
retice prauitatis inquisitorē. ordinis predi
catorum. In formam sermonū utilissime
redactum. & libro Georgij Lepptzsch 85.

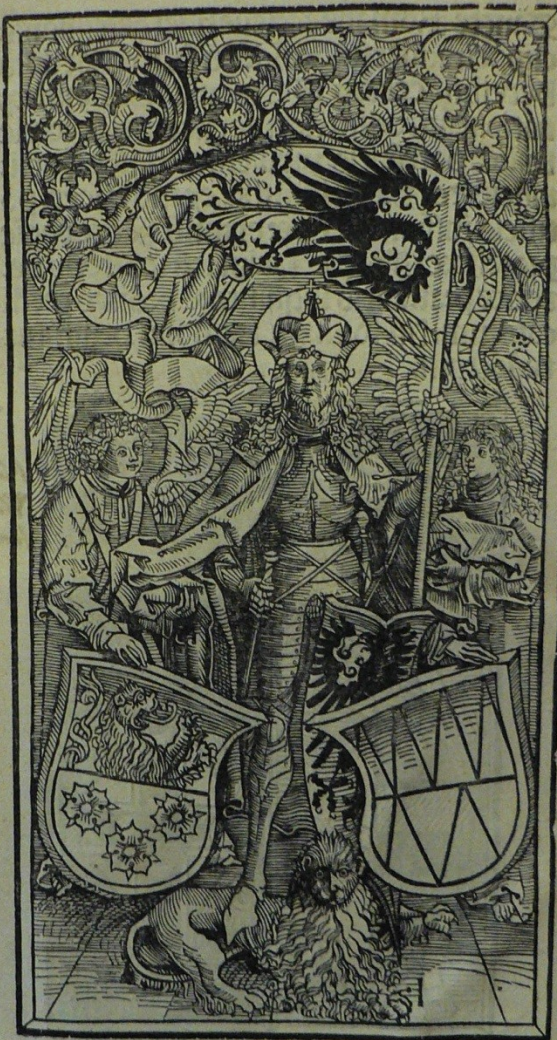
+
Veritas Vincit
Matthæus Lepptzsch
Wittgenauensis me iure
tenet. An. 83.

2. Cor. 9.

Quod sibi quisq; sent, presentis tempore inta.
Hoc sibi mēsus erit, quoniam dicitur He. Veritas.

Fol. 11

Sermones apostolice sedis cōtra heresim waldensium marchionatū Morauie regni Bohemie occupārium collecti ex cōmissiōe eiusdem sedis ab inquisitore heretice prauitatis fr̄e Henrico inſitoris Sacre pagine professore et nuncio pape Alexandri. ordinis predicatorū incipiunt feliciter.

Subscriptio
Dilectis filiis ꝛc.

Breuiā destinata a Sc̄tissimo dño nostro papa Alexandro. vi. inquisitori heretice prauitatis. et primū eidē inquisitori cū P̄posito Rūburgen̄

Bulla apostolica ꝛc.

A
Alexander
Episcopus
seruus ser-
uorum dei

Dilectis filijs. P̄posito Rūburgen̄ Clostermumburg nūcupato: et Henrico ordinis fratū predicatorū et theologie professori et heretice prauitatis in Germania inquisitori. nūcqs nostris salutem et apostolicas b̄ndictiōnem. Quā ad pastorale curā totius christiani gregis meritis nris minie suffragātib⁹ disponēte diuina misericordia. assumptos nos fuisse plane intelligim⁹. ex eo etiā nobis in beato Petro dicto cognoscimus. Quod se oues meas. et illico ueteras. Et tu aliquid euerſus confirmas fratres tuos. Expreſs ad illa mentis nre cogitatōes intrudere cōpellimur. ut que p̄ualis nostri oculis: quod lupi rapaces intrudere et per fenestras minuatāz discere pere satagūt: salutarib⁹ nris p̄sidijs quātū possimus occurramus. crebris siquidem fideliū relationibus et querelis certiores intōs redimur. in multis christiani nois regiōib⁹ p̄fectoris in Bohemie regno. ac p̄uincia Morauie. multos nequissimi hostis ueneris introſatos. p̄ra catholica ueritate in rēba blasphemie p̄ostipere et in praua hereticorū dogmata impudētē quasi furere quodāz collisos cotruere. cōtra matrem suā sanctā Romanā ecclesiam. que apostolorū Petri et Pauli sanguine consecrata omniū ecclesiarū a dño primatū obtinuit. solosis artib⁹ et figmentis insurgere. Additur etiā no uanis timorib⁹ aut leni infamia q̄ p̄plurimū illarum regiōnū in damnatas waldensū hereses plabāt. Et cum damnatis p̄plurimis alijs heresib⁹ ipsi q̄ in eterne damnationis baratriū ultro sese imergentes dei ecclesiaz sup̄ solidam petram Petri a dño sicut promissa fuerat edificataz que unica colūba sp̄ritus pulchra sine ruga et macula. citra cōclusas. fons signat⁹. pure aque uiuē merito appellat⁹. dentib⁹ uiperis lacerare et rabido morsu dilaniare conat⁹ ipsam sine ecclesiaz impetū. que disponente dño semper immaculata firma inuolubilib⁹q̄ et per mansit et p̄manebit. hanc ditare diabolis uersutis et penit⁹ destruere moliantur. Hos itaq̄ quibus et p̄sicalib⁹ officijs necessitas et gregis christiani discerimen. et catholice fidei oppugnatio nullā differendi dissimilādiq̄ aut taceudi locum relinquūt. Quātū ad clamandū incessanter et inimentī cladi obuiam dñm nos exortant. ut morbos huiusmodi cōtagiosos et pestiferos a oculis nris auferamus. ad loca illa Bohemie et Morauie. et tā pestifera infectōe ne et p̄ditōne oppugnatio

A 11

**Terminus inconueniens,
maximū quod sequere;**

... tantum boni et predestinati essent de
vniuersali ecclesia christi sponsa militante con
fendi. Quia nulla certitudo de clauis potest et de
efficacia sacramentorum magis quam ad ministrum su
reminiscentem, nec quod ob percipientes illa habent
Quam enim ut sup tactus fuit sepe etiam repe
tendus est. Quia de aliena bonitate proximi se
minū certitudo habetur q̄ de peccata. Et de peccata
nemo scire potest nisi ob oīa vel amote dignus sit
Certe longe minus de aliena videlicet ministri
bonitate quis certus esse potest. Si ergo ut hi ce
ci perhibent tantum boni sacerdotes et p̄la
ti sacramenta possint conferre aut conferri. Et p̄
lati potestate clauis nisi iam nulla certitudo
de vera sacramentorum percipiēte aut efficacia ha
beret posset. Et sic omnia deus et p̄delaū ex
mentis fluctuatione reseruat in eo et singulari que
fides sunt et subiciuntur. Saluator etiam
sponsa et ecclesia saluati fidelis nō in seipsum
aut sua sacramenta sed in ministrum ecclesie potu
isset que omnia absolvere et omnino a fide aliena
esse non sinit. Quia quare p̄hibet heretici hęc duo
falsę p̄missa dogmatizare simplicibus studeat.
Certe deo ut species omnibus pietatis preteru
dant ecclesiarū videlicet nō in bonis et electis consu
stere. Et q̄ sacramenta in a bonis sacerdotibus
volunt conferri quia ipsi omnia sacramenta et
ab hominibus p̄missa pleni sunt. Quia de sub
terranis hereticis sic in primis incipit. Quia
autem in ceteris hęc sacramenta carnales tunc
sine differentia egredientes hō omnia p̄dicat
bi talibus infirmitatibus non tantum sunt et per ex
plantes nostras plures notati. Quia de
quod de illis qui veritatem sacramenti auertunt
et crudeliter ceteris infidelis egrediuntur p̄sumpse
runt. Sicut de aliis eorum pessimis certamina
libus qui vero hęc sacramenta inter eos mouent
pollent nō minus cū ceteris complicat̄ eodem
errore spiritus simplicitatis coram poertere sa
tagunt ut tamen sanctas Romanas ecclesiam
propter malorum permixtionem hereticam ap
pellare nepharsissimo ore non verentur ut sic
sui pietatis colore viri subornantur. Sed vcl
de numero illorum de quibus apostolus habet spe
ciem pietatis virtutem eius amegāto existē
cerunt. Itaque ergo ad arguētiarū solutiōes
procedamus.

Decimus documentum

in quo soluntur argumenta contra sanctimo
niam ecclesie. Romanis obiecta. Et dantur etiam

causę ete. Quibus modis fideles sunt in ecclesia
videlicet vel numero tantum vel numero et ma
rito.

Clarum tunc teretū partem que
est responsalia super arguētia
supra mota debetur sententię
studendo in partem.

Prima ut sit quatuor.

argumentorum soluntia. Quia videlicet in sa
suppositio. Secunda q̄ sit sacrosancta in myste
rijs fidei sacramentis et legib⁹. Tercia istius.
Quo ad primas vbi allegant Augustinus. Quia
Non audeo intelligere ecclesiam nisi i sanctis re
Respondet q̄ loquendo de suppositis ecclesi
e quia aliud sit loq̄ de vnitatē fidei in qua vni
vniatur fideles. Et aliud de vnitatē caritatis.
qua cuncta mēbra ecclesie nō solus vniat̄ vera
etiam vniat̄ vbi sit ex vno maneat ecclesia
struata lapidib⁹ et angelis coonata vt carit̄ et
electa. Ideo quā aliud ē loq̄ de peccata vniat̄
fidei. Et aliud de fidei caritatis q̄ vt sup
mobiatur tactus ē fidem nos habere scire possu
mus caritatem autem minime nisi p̄ cōcordiā
Hō i fides vera potest haberi sine caritate.
non aut cōcordia. Et ex hac cōcordiā et eccle
sia aliqui existere possunt per fidem nūero tan
tū vniat̄ non aut n̄ erit quod solus acquirunt
per motus gratificatiōem et caritatem. Quia
gustum hō loquitur de sanctis et in istis qui in
merito et merito cōtinēt in ecclesia vniat̄
Deus dōz i hereticis negare velle illos esse
De ecclesia salte numero q̄ fide sine caritate ha
berit. Ideo eis data distinctio obicit de fide si
ne operibus et fide cum operibus quas negare
non possunt. Et sicut apostolus. Fides sine o
perib⁹ mortua est. Et illud nō omnis qui dicit
mhi Domine De et intrabit in regnum etc.

Obijciatur etiam eis.

Quia ipsi primo demōstrant fidem eorum caritate
formatas quod est eis impossibile quia nullam
caritatem habent sed nec fidē nec caritatem. Quia
dubitan in vno articulo fidei iam non habet
fidem sed opinionem de aliquo articulo vt alio
monstrauimus. Et sanctus Theodoretus scien
da secunde in questione An hereticis differes
vnum articulum possit habere hęc de alio.
Deferunt enim ad minus in illo articulo. Quia
de inspiratiōem sanctam ecclesiam catholicam
Et consequenter minus caritatem non stare pos
sunt. Quia nesciat homo an obis vel amote si
gnis sit ecclesie. Huius utam p̄missis lo
quendo si tactus queritur. Cur p̄ hęc istam illi
quis possit esse de numero et merito ecclesie.

Respondet de q̄ est triplis causa. Quia
una q̄ fides i se facta est vt pote a deo reuelata
est. Quia q̄ est per baptismum infusa. Quia
in morte peccatorum iniquitatu vni i fidei formid
nō differt a sanata nisi fuerit domus obscura
a luceo scindat̄. Quia i tercio sententijs
auctoris. Tercio q̄ sit sacramenta cōtinēte res
pondet potest obijci vniat̄ peccatore in
sophismatis. Respondet talis a peccatore in
fidei i heretico cui duo iacobus filius vera fi
des et heretico susceptio nō aut catholico in
si vniat̄. Et p̄ hoc etiam patet resposō ab secun
dus argumentis. Quia quā numero et merito
sententia loquitur de his qui numero et merito
sunt ecclesie. Item q̄ dicit eos esse sine
macula et ruga intelligitur sine macula mota
lis criminis vt in sequenti solutiōe patebit.

Ad tertium quamuis

illa an totitate sepe heretici allegare solent.
In nihilominus ipsi pleni sunt rugis. Id est du
pliciter fidei vniat̄em demōstrantes pleni eiu
az maculis om̄ vniat̄em mortalium. Tunc quia
in argumentis p̄ veritate tactus est. Eccle
sia quod hęc hōz vniat̄em peccatorum nō habet
nostra. Et si dixerimus q̄ peccatorum nō habet
nisi ipse solus. Quia vniat̄em et vobis nō est
Ideo istas audacitate apostoli in argumento
allegatas non possumus accipere. De ecclesia
militante sed tū de triumphantē. Ibi enim
om̄o sponsa manet sine macula et ruga. Quia
Aug⁹ i li. de peccatione iusticie. Tunc ecclesia
erit sine macula et ruga aut aliquo huiusmodi
quod est glorioza. Non enim modo intantis peri
culis in tantis scandalis in tanta p̄nitione
sponsam pessimam et in tantis obprobrijs in
p̄niam dicens est eaz esse glorioza. Et in li.
de Reuerentiā dicit ad idē vbiq̄ i libris
domenici ecclesiaz nō habentem maculam
aut rugas. Ad sic accipiendus est quasi ea iōz
sic sit q̄z que preputur vt sic sit scilicet quando
apparet glorioza. Hinc enim patet quod hęc i
noscant et infirmitates in sepe suas habet.
Quia quod tota dicit. Dimitte nobis debita
vnde et sine macula et ruga est ecclesia i
his que numero et merito sunt in ea. Ad au
daciorem Dyonisii super distinctiōem sancti
tatis dicens est. Quia hęc triumphantē intelli
gitur. manifestus est illas distinctiōes sic con
uenit ecclesie. Quia de militante tunc intelligi
tur quod ad alios q̄ numero et merito simul sunt.
De ecclesia. Et per has distinctiōes tantis ob
iurantijs responderi potest.

Documentus undeci:

unū declarat q̄ acle. to dicit sacrosanctā legi mō
Cuius i maiore hereticos. Quia
qui plurimū abhorret audit Roma
nā ecclesia ē sciam Demostre bim
iaz hoc sed q̄ cōsideratō p̄nona et
Romane in vt s. h. ipoz sacrame

torum efficaciam a sanctas catholicas sciem i
alia pplarina i ea resistentia pot dicit Sacro
sancta doct ab eo qui est vt sanctissimoz
sacrat̄ p̄ essentia sacrificata vt i cōsuetoz
disti dicitur q̄z vt sic habetur Sacro sancta
Romana et apostolica ecclesia non ad aposto
lis sed ad ipso domino et saluatore nostro
primatus obtinuit vbi petro dixit Tu es pe
trus et super hanc petraz edificabo ecclesiam
meaz etc. vbi solata sunt et in celo i sequitur
Addhibita est etiaz societas in eadem vbi bea
tissime apostoli pauli q̄ vno die cū petro glo
riosisima morte coronat̄. Et abo sacoz eccle
siaz Romanaz cōseruauerit. Ecce quomō facta
et quare sacrosancta dicitur per egrediens iū
sificata marty: quoz p̄niam ap̄t̄oloz quoz p̄
fidei heretici meretricem appellare nō veretur.

Nota sanctitas Roma

ne ecclesie declaratur per leg articulos.
Cuius habundantiam tamen iterum declaramus
eius sanctit̄e p̄ leg articulos. Primo per sa
cramentorum efficaciaz vbi fideles in Roma
na ecclesia dicit sub obedientia Romane sedis
cōstitui quod sanctificatur. Cuius v. Et
suo dicit ecclesiaz et tradit̄ s̄nctissimū p̄
illa vt illam sanctificaret mundū eam lauacro
aque in verbo vite. Vnde sicut fideles quoz
die baptizantur ita quod die sanctificatur. Ite
in mortali crimine egredietur. Sicut contem
tur et consentitur eiaz absoluitur et sancti
ficantur. I. Petri. 4. Genis sancta populus ac
quisitiōis dicit. acquiras sanguine christi
effuso. Sic capitur sciam quasi sanguine tui
tuz. Quia sanguis xpi meritis opoz i sacra
mentis. Co q̄ sunt vasa medicinalia p̄tinētia tre
tuz celestis medicis cui figura precessit q̄ a
p̄stol. expressit. Hebr. 9. Quia pene secundū
legem in sanguine mundatur et sine sanguis
effusione non fit remissio peccatorum. Et sic vt
dicitur est sciam idē est quod sanguine tinctus
Et quia talia p̄niam iudicio non nisi in scia ro
mana ecclesia fit. Co q̄ intra illa tūcūmel o
habetur efficaciaz sacramentorum. Iux illud
Aug⁹ super symbolū fidei. Ego credo firmē
q̄ non sit remissio peccatorum nec virtus ali
cui sacramenti nisi in hac nostra sancta que
Romana dicit ecclesia. Ecce quia ipa sola sit
illa catholica et apostolica ecclesia militāte ve
sepe tacta et i ceteris clare patet. Quia sic scia

Olomouc

Konrad Baumgarten – 1500-1502

Početnější repertoár tiskového písma

- Dolnoněmecká textura
- Bastarda
- Rotunda řezaná dle francouzských vzorů
- Signet

Olomouc

1505 založena 1. městská papírna, ale tiskárna až roku 1538

Biskupství zadávalo tisk liturgické literatury Johannu Winterburgerovi z Vídně

Olomouc

Olivetští z Olivetu

- Pavel 1504/6-1531 tiskl v Litomyšli a 1532 v Praze

- Jan st. Olivetský z Olivetu odešel roku 1538 do Olomouce (1538-1547)

Synové:

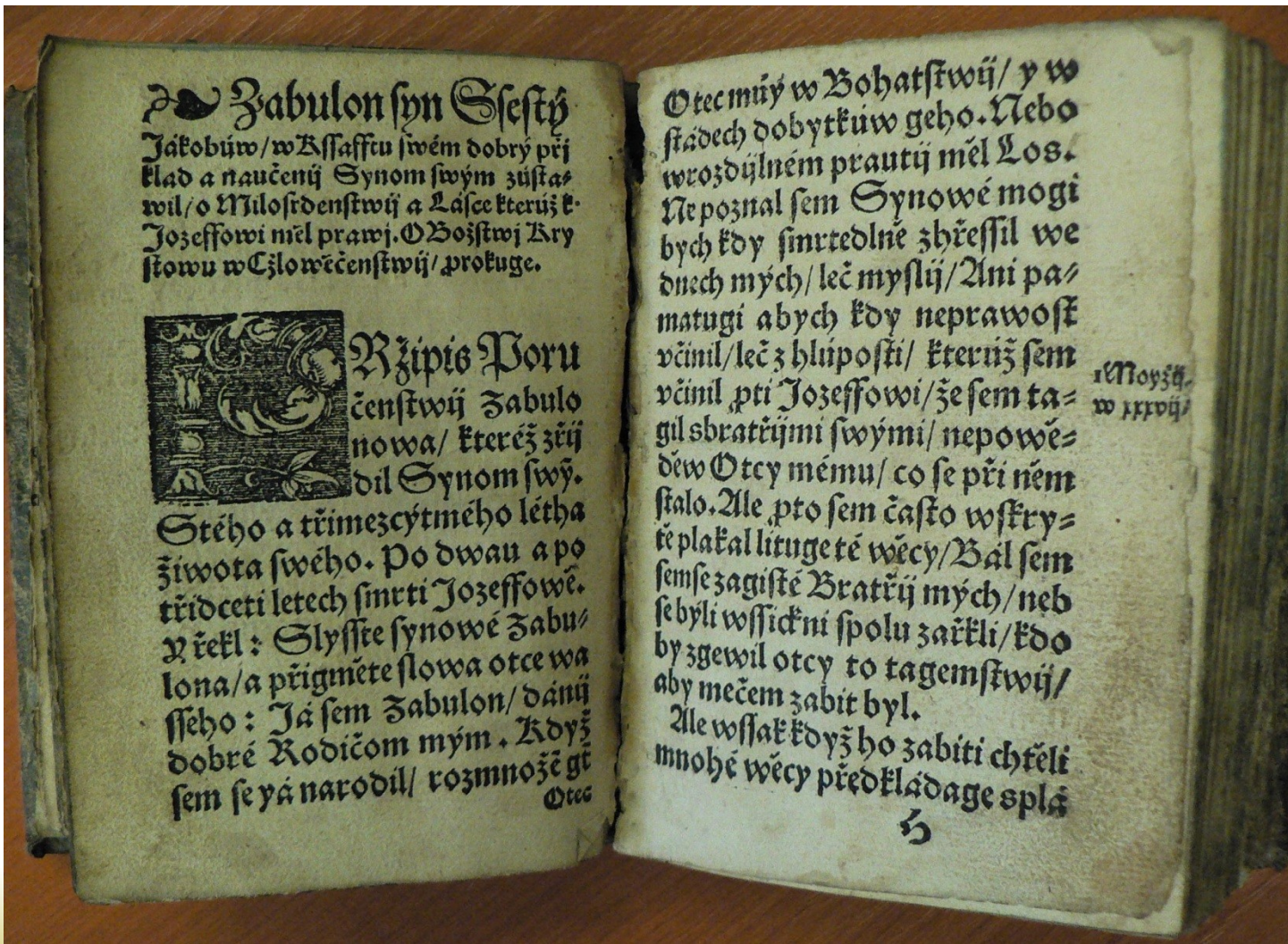
Šebestín Olivetský 1565-1579

Jan ml. Olivetský 1576-1584

1590 patrně tiskárna přešla na Valentina Klína

Olivetský a Prostějov - 1544-1545

¶ Predmluwa.

¶ Naprwé se položü
Kterak tito Testamentowé/ a
nebo Břassrowé/ Dwanácti Patrys
archúw synúw Jákobowých/ sau
nalezeni. A skrze kterého učitele
z Řecké řeči/ w Latinský
Jazyk přeloženi.

Wšmi dlabehy
Čas tato Kníž
ka (wyborný čes
náři/ skrze záwisi
a zlost Newěrných Židůw/ pro
gisté a swětle proctwü/ o Kry
stu Pánu spasyteli našsem/ wšse
mu lidškému počolenü za sljbe
nem) zkryta a potlačena byla/
Tak že učitele/ a neb staří wy:

Olomouc

Jan st. Používal heraldický signet a v některých tiscích devízu převzatou od norimberského a plzeňského vydavatele Jana Mantuána Fencla – Spes mea ex alto = Naděje má z výsosti.

1. Tisk v Olomouci – Das Testament der zwelf Patriarchen der Sunen Jacobs
2. Tiskařská produkce: - práva manská, práva a zřízení MM, kalendářů, polemiky mezi českými bratry a utrakvisty, překlady protestantské literatury

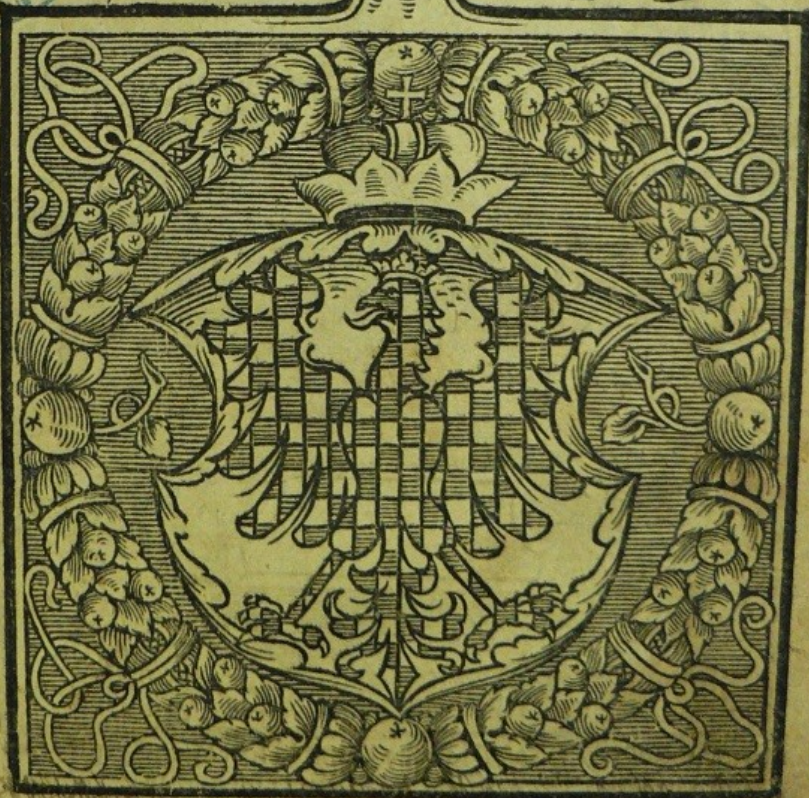
Fiermantle

1546

Prava a Zřísení Margrabství Mo-
ravskeho. wšlowé Staršíscue.
a Imprimované Letha Paně.

1. 5. 4. 5.

Nakladě Drozeneho Wladyky Pana Matyasse z Hartonkova
 Mjsto drzjcy Nejvyššij^o Pysařstwj Margrabstwj Mora:

Letka od Narodzenij Syna
 Bozjho Krysta Pana. Tisecy o, Peti-
 tisheho, Cjrydcateho, Cjwrtceho. W
 pondelj Den Swateho Wacława, Dr-
 žan gest Snem Obecny w Meste Brne.
 Na kteremz to Snemu od Staruow / Pansteho / a
 Rytijsteho, Margrabstwj Morawsteho, wydani sar
 kwyhledani a napravowanij z Starých y Nowých žij
 zenij k Sprawe Sandu žanstemu, naleztych y gnych
 čym se Lide, přy Prawe y wginem spravowati magij.
 Drozenij Pan Jan Žerotijna, na Straznicy, Nej
 wyššij Komornij Margrabstwj Morawsteho. Pan
 Jan Zagumac z Kunstathu a s Gewissowiz, na Tarwkoz
 wicých, Nejwyššij Sudij rehoz Margrabstwj. Pan
 Wyljm Kuna z Kunstathu, na Hradku. A Drozenij
 a Statecny Rytijy Pan Wyljm z Wickowa a na Cym
 burcu, Nejwyššij Hoffrychty Margrabstwj Moraw
 steho. Pan Jan Staršij Kropač z Lewedomij, na Litn
 čycých. A Drozene Wladyky. Pan Jan z Aštřizl, na
 Buchlowe. A pan Matyáš z Hartonkova, Mjsto drzj
 cy Nejwyššijho Pysařstwj Margrabstwj Morawsté
 ho: A ti aby se s Geli w Meste Brne, o Posudku, přy ča
 su Swateho Martina. Kdež pať naten Den, tiz Pani a
 z Rytijstwa, do Brna se s Gedauz, Staré y Nowé žtize
 ny přehlednauce. A to kteréz se gest w Meste žnogimé
 Letka pane Tisecyho, Petisteho, Třidcateho, Pateho,
 w Středu poprwonij Nedeli w puoste na Snemu Ober
 njm w přyčtonosti, Nejvyššijho Knijete a Pana Pa
 na Ferdynada Řijmsteho, Vhersteho, Cjesteho, ic. Krá
 le. Inffantha rožspanij, Arcy Knijete Raufsteho, a

Vřadu wyffel/ než by Práwo tomu dowedeno bylo. Tedy
dy Dedicý geho/ zgeho Statku zase ty Peníze Vředniťku
giněmu/ poněm/ a neb giným/ magij wratiť / Aby tento
Dwogých Peněz zase ogednu Pěť nedáwal / než by doz
wedenj měl :

o Winnych Práwých Panských.

Panij pozwoťale po Mužjch swých / své Práwo
Wěnné magij / na Statcých Mužuo swých předewšsemi
mýjmo wšsecty gine Dlužnjky / y wšsecty Tápady / a dá
nij Margrabská / neb odgetij mocy / neb Zámku Waleč
ně dobyť / ony swěho proto neztratiť / a Práwo křowěnu
magij / y k Swrchkě / jakožto k Wozu / Woznjčě lepšijm
k Luozy a Posteli / kdež s Mužem swým Lehala / a polowi
ce Posteli / a polowice nechati . Než s Luoze náčemj / Le
hala napřed / a Třetinu Dobyťka což Kopyto dělji / a nad

to což gij Muž odginých Statku poručij / a Klěndy eo
nařiwě Hlawě / Rukno / neb žiwote Ženskú příjpravu / To
řla / To Panij Panské / na Swrchcých byti má :

o Wěnné Zemanky.

Alle Zemance tež Wěno na Statku Swobodně ži
stáwa / jakož se nažoře Pjisse / a stratiti geho nemuož . Ale
na Swrchcých Woznjčuo gij / Práwa dáno byti nemá
Postele niž napřed / než polowice / a tež Třetina Dobyťku
což Kopyto dělji / Sukně / Šatý / a příjprawa gegij . Ale
Klěndy Mužowý / od Strjbra a neb gineho Klěnohu
to gij nepřijslusij . Leč gij Muž co Listem a hodný swě
domijm poručij :

1538
V. 8. 8. CA. 362

Práva Stavská

¶ Letha Dana našeho Česukrysta Syna Hošp
ho. Tisyryho. Pécisteho. Trzydcateho. Osmeho.
Tlačeny su tyto knihy w Slavonem Měste Olomi
ry skrz Jana Olivetského siberzmantij. Nakladě
Duoštogueho v Bose Dce Dana pana Stanilla
wa Biskupa Olomutského gcho milosti i.

1538.

Dby kto někomu wdnom geho. zbrogij geho přemohuj
nespravedlivě se vvažal. Přemoženy před kraalem a neb
saudec zemským k třechožto saudu ten duom přislussij. žalowati
má. naduom swuog prawem se nawracujje. Saudec má
gemu Saud věmni. a gestli žeby gemu nebyl wrácen. tehdy saud
ce wewssecken ten statek wvazati je má. kteryž * ten má. a má geho
taky potříkat. a pohnatí k třem saudom. a gestli že se ten postavij
bez kletu. tehdy wte při sauditi má yafz práwo gest. totiz gestli
že křiwdu a neb moc gemu věmni. tehdy geho sauditi má yako lau
pejnija. Na také takoweho wstetecnijka ten komuz se křiwda sta
la newznáseggje na saudec. gijti kdezby geho koliwěk dosáhnauti
mohl a k saudecy přiwěsti. Toho wssého casu dokudžby něko
mu duom odyatý proti p̄wu držán byl. nemuož žádný z něho wis
mni. ani w věcech kterež se p̄d niem zbehly. ani w věcech kterež se mezy
tjim časem zbijhagij. pto že ge° w swé mocy nema držitel pořadný

* Totij kteryž
duom odgal

Kterak nadomy a zamky naalesowe se wynaaslegij:
kapitola: CL:

Estli žeby ktery duom a neb ktery zámeč skrz nález byl potu
pen. tehdy saudec naypraw trítat wení vdeiti má. a potom
gimj ude s sekýrami k němu přiskočiti. a ten duom neb zámeč roz
sekatí a szemij stownati magij. tak aby duom neb zámeč nad zemi
wssacken sražen byl. Než nema býti wypalen. také nema ká
menij ani dřijwij. a neb což koliwěk w něm bylo odtud odwezeno
býti. neb odnesseno. leč gest co wěcy laupezem wzaty ch. a neb v kra
dených doně° wnesseno. wty se saudec wvazati a ge showati má
dotud ažby ten přissel. ktožby oně prawem chtel státi. A
gestli žeby zámeč byl. tehdy přikopy ryčimí a takowými přijpra
wami vyplněný zasypány a wyrownány býti magij. A wssick
m kterež k tomu saudu náležij neb držení swa magij. magij zatěv
dmi takowého zamku pomahati bořiti nakladem swým. ac gestli
žeby k tomu byli powoláni skrze saudu posla:

Kto by w saudu naales wynaasleti měl:
kapitola: CLII:

Dež kosselé sa. ti nálezý wynaasleti magij o každé wěcy a žá
dný gny. Saudec a kosselé. ani čepci. ani čepic. ani klobau
kno. ani rukawů ani kulek miji a magij. Plassity magij narame
nech miji. magij také býti bezbroge. lečby ge potřeba aby zbroge

* Totij kteryž sa
dij

měli nutila. Nálezy což se žiwotno lidských dotyče wynaasleti
magij křezliwij a lační. To prawo ge což se lidského těla doty
če. že nález wynaaslyn nema býti kdyžby gij kto gest a neb pil. neb
ani gijsti ani pijti nema. ktož má saud věmni. což se těla lidského
dotyče. a to wewssech saudech má býti zachowawano. Ktož
by pak maly kausel súdek. a potom nález na člověka wynest. ten
před Bohem těm lidm wmen býwaa:

Kdyby žena někter a smužem byla rozwedena:
kapitola: CLIII

Estli žeby žena smužem byla rozwedena. proto před se wě
no swé + obdržuge. kterež gij muž do žywosti gegij naswé
wlastním statku anastawenij nanem postawenem dal. a což koli
wěk statku k mužy přinesla. to (ačby bylo před rukama) s sebau od
weze a odnese. Gestli že gest mowity statek k němu přinesla. teč
gey s sebau odněsti má. Než gestli žeby ten statek byl stracen. a to
by yafz p̄wo ge prokazáno býti mohlo. musy ona bez toho statku
býti. A nastwij žena po smiti manžela swého miji muož. gestli
žeby žádného Ma dedice nebylo. Pak kterak by to býti
mohlo to se nachází w knihach práwa Nanskeho:

* Kromě kteryž
byla procýsloj
stij odchnama

**Kterak by žena sdietkami swými statek swuog roz
deliti měla:** kapitola: CLIII

Dby ženě manžel gegij v mēl. a ona by w statku v mēl
manžela swého. mēmž se nedělisse. dsauby neb křatky čas
zuostala sdietkami swými. kdyžby se potom deliti chtel. žena wě
no swé naypraw bere. A gestli žeby mowity statek v mēl
muže zuostal. okteremžby on nasimtedne posteli poručenstwij a
křassetu newčiml. ten statek gednostyne rozděl býti má ženě a dē
tem. A má zadussy v mēl yafz obyčey gest věmno býti. Než
gestli žeby otom statku Manžel zadržaweho žywota křassit vcy
ml. ten křassit staafy a pewný býti má:

Debittwic: kapitola: CLIII.

Estli žeby kto děti mēl. a zmich gednomu neb wije zařiwno
sti swé z statku swé mowiteho kdyžby swadebnij v mēl wcy
mēl. a yafz diel a opatření dal. a potom by v mēl. ti děti w statku
B ij

1484 97704

Obvyčeje Prá

wa / Řády a nebo Zvy-
kosti / wšech Náródu.

Skrze Jana Hubāna / přitg-
meným Czecha / syc Němce / z mnohých nez-
wznesenagšých Scribentuo / neb wypisowateluo
takowých wěc / w hromadu sebrané : Každému w
přijmnému Čtenáři w tom oblíbený magičymu /
čítáníj netoliko potřebné / ale také velmi
vžitečné a potěšitelné :

Z Latinské Řeci w Českau přeložené skrze
Jana Drotického w Kroměříži.

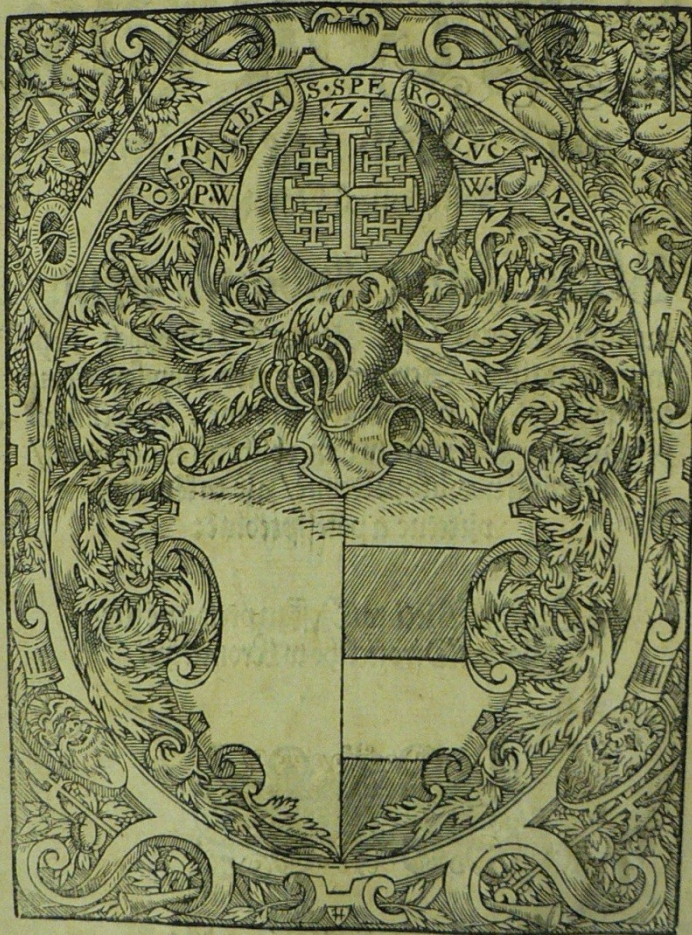

7631

Wytisřeno w Holomúcy u Ja-
na Olšewského.

1579.

VII
a
76

Předmluva.

Droženému a Statečnému

Rytíři/ Pánu Brankovi z Witzlowa a na By-
střicy pod Hosteynem/ Pánu mně Laskawě příznivému/ z.
Služby své powolne/ s winsfowwaním wšeho dobre-
ho/ a s naležitau uctiwostí wzkazugi.

Donieważ netoliko Swato-
swata Piśma Biblicka/ ale take Knihy
a Spişowe Mużu w Swobodnych
vměnych wysoce wznesenyh / a wes-
litau mandrostij nad giné obdaer-
nych / Philosophuo / Orátoruo / a
Hystorij Spişowateluo / y giných
mnohých/ gegijchto Spişuo slawné
Pamatky pozustawagij / o tom wy-
wyswědęgij/ że Człowěk na tento Swět/ ne k zahalkám a k ži-
wotu zhowadilemu/ leniwému a prázdniwému/ ale zholá k prá-
cem užitečným a prospěšným/ w nichžby wsseckenbēh žiwota
swého/ pokudžby neyweyššē býti mohlo ztráwil / a zwláště
w těch kterězby se netoliko k prospjwánij sobě samému a swym
Něssuom/ ale k Obecnému dobrému buď wšech Lidij wespo-
lě/ a nebo na díle některých gistých Kragin/ Měst/ nebo Obe-
y take Osob hoditi mohli/ na tento Swět zplozen býwá Drože-
ný a Statečný Rytíři Pane mně laskawě příznivy: Nebo
o tom (ať toliko některých málo duowoduo z Piśsem dotknū)
w Knižách onoho wysoke trpěliwosti / a welkého zkuffenij
Muže Joba Swateho w položenij pátem napsáno se nachazy:
Człowěk (prey) ku práci rodij se a Pták k letanij. A w Kně-
hách Příşlowij we dwanácte Kapitole: Ten prey kōz prá-
dnij/ neybláznowěyşšij geřt. Tež w Knižách Eklezjastyku
w gedenáctém položenij Piśmo dū: W pracech twých zřtarey
se. Onen pak welké weymluwnosti a (w takowych wěcech)
wşy lūbeznosti a otkráşy puowod M. T. Cicero, doswědčenijm
swým toho ku památce pozustawil/ že we wšech wěcech Lid-
řtých nic slechetněyşšyho/ a weyborněgşşyho není/ yako Obe-
cnému dobrému prospjwati/ práwě/ wedle řeči Platona Mu-
drce znameniteho/ že Lidé ne sobě samým/ ale take ku prospj-
wánij (a nebo k ozdobe) wlasti své na tento Swět se roditi ma-

Olomouc

Šebestián Olivetský

Nowiny vo Jeho římském císařském Majestátu etc.
Válečným lidu v Spišskej zemi (Olomouc 1565)

Nowiny neslýchané strašlivého povětrí a oblaku
prolomení ... okolo města Kremže a Kamenice v
Rakousích (Olomouc, 1580)

r. 1571 tiskl i v Kroměříži sněmovní artikuly

Olomouc

Jan ml. 1576-1584

Luteránské zpěvníky Jakuba Kunwaldského Kancionál český (Olomouc 1576) a Nešpor český (Olomouc 1576)

Poslední tisk – O poznání církve svaté knížka velmi pěkná (Olomouc 1584)

Spis vyšel po r. 1580, kdy byl vydán mandát Rudolfa II. O tom, že v Olomouci má pracovat pouze tiskárna B. Milichtalera

Olomouc

Jan Günther Prostějov 1544-1553; Olomouc 1554-1609
+ nevlastní syn Bedřich Milichtaler - až 1612

Konfesijně vyrovnané tisky, katolická produkce
převážila až za Milichtalera

Vyučil se v Norimberku u Leonharda Milichtalera, po
jeho + r . 1540 vyženil s jeho vdovou Markétou tiskárnu
a nevlastního syna Bedřicha.

Z Norimberka se r. 1544 přestěhoval do Prostějova
(působí do r. 1553)

Prostějov

Ze starší literatury nepodložené zprávy o tiskárně moravského vladyky Jana Dubčanského ze Zdenína – měl použít vybavení Hubmaierovy soukromé tiskárny z Mikulova.

Věrohodný počátek až s Janem Güntherem

V jeho prostějovské dílně pokračoval po r. 1554 jeho bývalý korektor Aorg, až do roku 1561

1568 tisk Pavla Hájka – Malej catechismus, navedení nebo krátká summa pravé křesťanské všeobecné katolické víry

1602 – z Krakova přišel Jicchak ben Aharon Prostitz

Další dílna až 1862

Olomouc

Jan Günther

První vypracovaná ediční politika oproštěná od konfesijní orientace a zájmů

Kniha dostala charakter zboží

Začaly poprvé převládat tisky světské

Pro olomouckou tiskárnu zakoupen nový písmový materiál, zápůjčky štočků, tisky typograficky jednodušší

Tisk spisů hospodářských, teorie hudby, knížky lidového čtení, školní učebnice (slabikáře), dvoj- a trojjazyčné slovníky

Převedení textů z němčiny do češtiny

Olomouc

Jan Günther

V Prostějově 35 titulů

V Olomouci 56 titulů

Cca 60% soudobé moravské knižní výroby

Vydané české tituly nalezneme i v norimberských tiskárnách Peypuse a Milichthalerů z 30. let.

Doloženy i reedice starší domácí produkce

9.

Slawia Jozeffa.

O Walce Zidowské / Knihy
Sedmery. Knihyžto na-
před Život Jozeffuo!
Od něho samého sepsané /
gest přidán.

Proti Apionowi / Knihy dwoge.

In O Dučednictwíj Dachabeyšských / Moravia
Knihy gedny. /

Nyníj teprw wšeckny w Českau řeč z Latijnské
přeloženy / od Pawla Aquilina Hradeckého.

M. D. L. III.

Prostějov

o Židovském Bogi

ce/ami na žádání z vrchních svých/genzby ge od to^o zdržoval/nest
 přestávající. Lotrowstwij pak gich a bauřenij/negaty Dyneš syn
 Eleazar/a Alexander/wrchnij byli. Kteržto obořiwse se na Pome
 z Abrahamské kraginy wpadli/napořad mordowali/a žadně wě
 ku lidem neodpaussřeli/y Městečka také wypalili. Kománus pak sly
 se o těch wěcech/pogaw s sebau gedno Wogsto gūzdeho lidu/kre
 řez Sebastenske slulo/aby napomocen řem gēz mordowali zagaw/
 táhl. A tak z těch mnohé křezij byli Eleazara následowali byli byl
 wijece gich také zbil. A ginému pak množstwij/křezij k hubenij koncū
 Samarštych se wydalo/wrchnij z toho národu z Geruzaléma wy
 sli/a gšuce odijn židněmi/a posypawse popelem hlavy/prosly aby
 od pšewzetij přestali/a aby mřtjce se nad Samarštymi/křezij Ge
 ruzalenske Křijmanū w nepopauzeli/aby se také sinilowali nad wla
 stij swū/y nad Chrámem/nad syny a manželkami wlastniji/a aby
 wšlech wěcy swých spolu w nebezpečensstwij ne wwozowali/a p pom
 stu gednoho Galilegšeho/wšeho množstwij k zahubě nepřawowa
 li. Tem řecem powolowse žide/od pšewzetij přestali. Mnozy pak
 toho času k lotrowstwij se wydawali/yakož řemě to obyčejně by
 wā/že času potoge nezbednost rostě/Sřez křezij lotrowstwij/po
 wšij kragině laupeže pwozowány byly/a geden každy z smělých/nā
 sly giny m činil. Tehdy wrchnij z Samarštych do Tyru/k Numi
 stli nad řemi křezij kraginu gich hubili. Přitomnij pak tu byli také
 z Židuow Drozenij/a Jonatas syn Ananū/wrchnij z Křezij/žalobě
 odpřige wkazowal/že počátkem bauřky Samarštyj byli/křezijto
 neyprwě mord wčinil: přičinu pak zahubě křezij se stala/že dal Ku
 manus/křezij p počátku nad puwody mordu nechřel mřtiti. Tehdy
 Kwadrátus za tím obogij řirany po odložil/práwěže řdyž se dosta
 ne do těch kragin/pilně se chce na ty wšlech ny wěcy wyptati. Potom
 pak pbraw se do Cezarij/wšlech ty křezij Kumanus žiwě zagal/w
 řezjowati dal. Odtud řdyž do Liddy dostal se/znowu slyšel nařij
 kánij Samarštych/A powolow z Židū osmnácte mužij/o křezijch
 se dowědel že wčastnijcy té walky byli/sřijnati ge dal. Dwa pak wř
 chnij Křezij Jonathu a Ananyasse/a syna geho Anana/y některé gi
 né židy Drozené/k Cysarij poslal. Těz také y z Samarštych/gedno
 ho každého z Drozených. Rozkázal také Kumanowi/a Celerowi
 Seyrbmanu do Křijma se plawiti/aby počet wydali Klandyowoi/z
 těch wěcy křezij w kragině té pwozowali. Když ty wěcy tak nařij
 dil/od Liddy bral se do Geruzaléma/a nassed množstwij lidu Swā
 tet Přelnic swětých/ho/bezewšly Kumana a Samarštych byl pak
 Cysar pak w Křijmē wyslyšly bauřky do Antyochij se nawrāttil.
 tu přítomny také Agryppa/s welikū snāžnostij židowstij Při zastā
 wage/

o spunto
 wānij Lot
 row.
 o Kwadrā
 towi Syr
 řem žpř
 wcy.

Kniha Druhá.

wage/neh y s Kumanē množy znamenitij lidé stali) wěypowěd wě
 niw na Samarštych/tū zmich neyprozeněgšij rozkázal zamordowati/
 a Kumana z Zemij swých wypowědel. Cetera pak haytmana swāz
 zaneho do Geruzaléma poslal/a Židuom k zamordowanij dal/aby
 přes Město siney cen gšā/sřiat byl. Potom Felica Pallantowa bra
 tra poslal do Židowstwa/křezij z Chalecody na Kralowstwij wěřij p
 ředil/daw mu také tu kraginu křezij Felirowa byla/genz byla Trā
 chonyřtā/Bathanea/a Gaulanytis. Přidal pak také Kralowstwij
 Zysanye/a wladářstwij křezij Wārus zprawowal. Sām pak tēa
 nácte lech/osm Měšycū w třidceti dnuw/zprawowaw Cysarstwij/
 wšel. Nāměřka po sobě Nerona zanechal/křezijto s radau ma
 řelky swē Agryppiny/na Cysarstwij wolil/A zagisťe mage wlastnij
 ho syna Britannyka/z Měsalsnij narozenē/totiz/z prwněgšij mā
 řelky/a Oktawij dcery/křezijto sām za Nerona/syna swē druhé mā
 řelky/wdal. Zplodil pak z Agryppiny Antonij. A Nero zagisťe/yak
 řezze welikost sřestij a zbožij zle sobě wedl/a yak bratra swēho y mā
 řelku/y také matku zamordowal/po nichz nad wšemi swými přijbuz
 ny mi wkrutnost swū pwozowal/a yak naposledy řezze nerozum/k
 řezkleřstwij a gegich Umění se dostal/wěda to býti k wěypowānij
 obtřijně /radegi toho mlčenijm pominu.

o bauřkách w Židowstwu/pod zprāwau Felixowau.
 Kapiola Swanacā.

Brátijm se tehdy k wyprawowānij těch wěcy
 křezij on proti Židom pwozowal. Měšij zagisťe
 Armenij k Kralowanij Arystobulowid dal/Herodesow
 wu synu/k Kralowstwij pak Agryppowē čtyři Mě
 řta přidal/s Polemi/křezij k gednomu každému z nich
 naležela. Totizto/w Pereij kragině/Abjlu a Juliadu /w Gallegi
 pak/Tarychij a Tyberyadu. Ostatek pak židowstwa Felixowi k žp
 wowanij poddal. Ten Eleazara Kniže lotrowške/křezijto za XX
 let tu kraginu byl hubil/a ginē s nim mnohé zagal/a do Křijma swā
 zane poslal. A giných Lotruw křezij wřezjowati dal/a w společnē ne
 šlechetnosti postřizených gegijch towar yssuow/bylo řemě nečijně
 množstwij. Když pak tak ta kragina wyčisťena byla/ginij Lotri w
 Geruzalēmē powstāwali. T pak Měčnījcy slauli/w yasne dni/a w p
 řed Měřta/sem y tam/wšelikē lidi bigijce/Obzwlāřinē pak w dny
 Swatečnij/pmēřowali se mezy lid obecnij/Měčnījcy křezij pod o
 dem magijce/Těmi nepřátely swē bili/Potom po apudu těch lidij/
 oni mezy ginými p tu w šlechetnost nařijkali/Sřez křezijto leř bez
 podeženij byli/a dlawho se tagili. Neypřwněgšij zagisťe od nich Jo
 dowali.

Oriel Bla
 dyš na ty w
 činij/řez
 tyž widow
 stwu zle cho
 wali se.

Blaudy
 13 let g
 a 30 d

Nerona mē
 řez Blaudy
 u.

Nero . C
 XIII .

Ant. 10.
 Kapi. 11.

Felixowil
 zprawcy Ži
 dowstvem.

Měčnījcy
 proto slauli
 řez křezij
 řez pti sobě
 nosij gini
 zradně mor
 dowali.

ELEMENTA
LATINÆ AC BOIEMICÆ
LINGVÆ.

Začátkové / Latinského / y
Českého Jazyku.

Impressum Olomuncij, apud
Ioannem Guntherum.

Tiskeno w Holomúci / v
Jana Günthera.

M · D · L V ·

Olomouc

A B C D
E F G H I
K L M N
O P Q R
S T V X Y Z

A B C D E F G H I
K L M N O P Q R S
T V X Y Z.

a b c d e f g h i k l m n o p
r s t u v w x y z.

Alphabetum Latinum.

A B C D E F
G H I K L M
N O P Q R S
T V X Y Z Æ

a b c d e f
g h i k l m
n o p q r s
t u x y z

æ
r

Ab	eb	ib	ob	ub	y	æ
Ba	be	bi	bo	bu	i	u
Vb	obs	bla	ble	bal		
Ac	ubs	bo	bli	bel	ha	
Ec	anc	bu	blo	bil	te	
lc	enc	ca	blu	hos		
Oc	inc	ce	cla	fus		
Vc	onc	ci	cle	bar		
Ad	unc	co	cli	be	bē	
Ed	ans	cu	do	oc		

æ

Adriannij yallingeniij posejov Alimij list 15. 64

Kniha Bez-

Catalogus *inscriptus*
sa Syracha / ginaf Eccle-

siasticus / w kterézto zawrřina gsau vrřšenā
napomenutij / a předklādagij se wssechnēm Lidem pro
spěšna naučenij / yakby se gedentāždij w swēm Powo-
lānij (jivo gsa na tomto Swētē ctně a slechetně)
chowati mēl. A Summau Kniha

Collegij Societate Lib. *1624*
tato slauti muže

Zrcadlo pobožnosti / Ctno-

sti / Kāzně y Počestnosti.

Z tē Chudij a sprostnij Hospodāri y ginij
Zprāwcowē Czelādky / mohau sobē Naučenij brāti /
yakby sami se při swēm powolānij / při swých pracech / před-
kem ku **panu Bohu / k swým Blížnjm /** y ke wšem tem / ge-
sto k gich Zprāwām nāležejij / Pobožnē a nāležite chowati
mēl. Gest pak **w Dazy Czesky s Tmēckého** přelo-
ženā / a k prospěchu y k wzdelānij wssech-
nēm wuobec wydanā. . .

Letā M. D. LXIII.

Wpklad Rzeczú Jezusa Syrachy

leni/že nemůž toho nigakž nechati/ až se potom sám spálí/ sám sobe vřstodí na Tele y na Dussi / na své pociwosti / zdrawi/ Stawu y přěžni. In Summa / třeba gest přitom opatrnosti/ bogowaní a odpůrání.

¶ Proroz nám milý Duoh / z milosti své swaré / močný a spaa sředný prostředek proti tomu zlému nářidici a dáti ráčil / coriz / staw Manželský / že vždycky lépe gest Źženiti se a nebo wdáti / nežli smilnau žádostú se pálicí / 1. Boryn: VII. Poněwadž pak smilný Czlowěk / nemá žádnho pokoge w swém tele / Rakoz Syrach tuto prawí / až y ohen zapálí a negakau zlau węc swede / y melaby giste Mladěj sebe sama pilně sferici / a toho mýsta / času a přičiny se warowati / a před tau osobau strze kterauzby mohla dráždena býti / a přičinu ke zlému sobe wzyti / wcházeti / a melišby Rodičowé swým Detem a Čeledi k tomu raditi a pomáhati / aby se w Staw Manželský dávali / byt pak ne vždycky slawné a znamenité snaubení před rukama bylo. Wždyť gest lepšší / slusšná a prostá pociwost / nežli ne slusšná hanba a lehkoš.

Lépeť gest s pociwostú w chudém prostém Manželsku žiwu býti / nežli Lotrem a nebo Kurwan zůstati / by ty pak w swém nečádu mnoho peněz měl / a swobodným Lotrem byl / a gedno zlé na druhé wwodil. Když se gíž tak kdo zloeruge a neb zkurwí / gíž potom bude wstawičně bezectným a odwážliwým / tak že takowému Czlowěku smilnému / každy pokrm bude sladký / a nepieskaneč / až se ním nasytí. Tak bezectný / nepočestný / hanebný / a nestydatý wčinení budau takowý Kurewšský Mysliwcy / kterýž Mladé / wšak nectné Paní / wyladawati a w hromadu sháneti / rowně jako Mysliwec Koroptwy do rukawníku wháneti / w mých: Tak že gím každé prozlučlé kurwí maso / leczakýs smraduty Hamauz / wossaušana / wsmeykana / wwozená Mošna / nesčacká a mrzutá slundra / k myslí bude: pobada gich potom k zlému gegich wřetečnosti a cti odwážení / a gšauce bez nů / dadí se s takowými Hořartami w každau rozpustiloš. A když ho některá omrzý / hned za tu ginau wezme: tato gedněmi dwečmi před púge / giná za tím druhými zase přigde / a tak sobe gednu za druhau běře / a lebacos / ba třeba mrztau Wopicy sobe k nekádu oblybí / a jakož řýkagí: Kdyby gen Kozarawštu nebo čepce na hlavě wela / techdyby se takowému Kurewškému slidníku zalýa

Na XXIII. Kapitulu.

bila. A musýť po gegú stupe gíci / byt pak mela rána po kopě býti. Tot gest to slusné cřestání a pokuta / za Pani Wenušti službu / y gegú odplata / kterauz swým milým sluhám a Wogákům plati a dáwa / že nými Sathan (jako půwod smilné nečistoty) z gednoho hříchú do druhého házy / a tak w tom zatwržení a oslepený gšauce / potom y giné Lotrowské kusy provozowati budau jako Brádež / Laupež / Stweráctwí / Mordowaní / Pálení / Lhaní / oklamání zc. Naposledy potom dostanau se mezy Franc hauzy / budau plný franskauzské prassiwosti / a nebo zmocný se gich dna y s zymnicý / tué potom tepruwa po mladých Paních magý wřessenau kratochwil / gessobý se sami sobe mohli omrzeti. A tak dostanau se naposledy do Wuzyc a Chudobic / ba y k Chodowské holi / nebudauit také někdy na Brkawějí Zámeck w en wywedeni / ano z prostá mluwíe na Ssibenicy oběšený. Tu co se wám zdá wy Mladý Jonáci / a wy zausalé a hrdé Dcerky / ne ngliz tak? Ba w prawdě tak / neb gest daleko wíce pěkné zelené Tráwy na Poli wwadlo a wšchlo.

¶ Proroz ó můg milý Křestiane / kdoš pak koliwěk jakého kosa li stawu / Křádu a Dústo genstwí / budco zes Pán nebo Sedláč Bohatý neb Chudý / Duchowný neb Swětský / pomysliž sředně a s pilnosti powaž / nengliz tobě lépe před Pánem Bohem / a na tomco Swěte před dobrými / pobožnými a počestnými lidmi / w Staw Manželský s bázní Boží se dáti / čádnau a počestnau Manželku mýti / swobody Swarého Manželskwa / pro zplození milých a čádných Dítěk / a pro wwarowaní hanebných a obawných hříchůw (wedlé raddy Apostola) wžíwati / počestně y chwalitebně / raděgi bez podezření a zlého duomnění / žiwu býti / nežli s nečádnými Kucháčkami / s Kurwami / s Slundrami a Mošsnami hospodařiti / ge mýštro Hospodyn a Manželek mýti a chowati / a s nými Paněharty zplozowati?

¶ Pro wwarowaní takowého mnoheho zlého / a pro Ctné / sřechené Lidské obcowání / a pro čádných Děti zplození / ne zbraňuge se Czlowěku žádnému / Lécha slusšná magičymu / Staw Swatý Manželský / ani zbraňowati a zapowídati se má tomu / jakéhozby pak Koli Křádu a powolaní byl / a neb býti mohl. Pán Duoh rač dáti gednomu každému Křestianu wěrnému / Křád a počestnost Stawu Manželského milowati / w
 BEE ij

HISTORIAE
REGNI BOEMIAE,

DE REBUS MEMORIA
DIGNIS, IN ILLA GESTIS, AB INITIO BO-

iemorum, qui ex Illyria venientes, eandem Boemiam, in medio pro-
pmodum superioris Germaniae sitam, occupauerunt. Libri
XXXIII, ex fide tandem narrationeque historica scripti,
absolutique, & in lucem iamprimum aediti, sat vides
licet cito, si sat bene.:

Cum gratia & Privilegio Sacrae Regiae Maiestatis, ad sexennium.

ANNO M·D·LII·

ratum, totiq; & tantis virtutibus ornatum parens tuus, te iuuenē adhuc, ipse nondum senex, regni Boemiæ, consortem fecerit, latis Boemis, pudentiamq; parentis ore pleno laudantib⁹, quod sibi per tempus auxiliolum, fessis olim rebus, adsumperit, eademq; opera paci, & securitati regni prudenter consuluerit. Cæterū quando plurimum refert, mores q; populi, cui præfuturus es, cognitos habere, ipforumq; Regum, qui ante te regnarunt, res gestas, velut in speculo, intueri, vt videas, quos sequi deceat, quos item fugere oporteat, quorum vtrumq; exemplis, multo promptius, quàm etiam disciplinis, ediscat. Quia exempla sicut ad fidem faciendam, ita ad imitandum habentur efficacissima, potentissimaq;. Nō absurdè fecisse mihi videor, quod Historiam Boemiam, à me scriptam, quæ talium exemplorum, in vtramq; partem, copiam vberem suppeditat, nuncupatim tuæ maiestati dedicauerim. Ad te namq; maxime pertinet, nota habere, quæ apud Boemos gesta sunt, q in Boemia regnaturus es, præsertim quando extra vnum nempe Æneam Siluium, nemo extet, qui de rebus Boemis scripserit, quem lector paulo elegantior legere, citra fastidium queat velitq;. Sed Æneas quoq; velut extraneus, sermonisq; Boemi ignarus, dum incuriosius dicenda inquirat, ac multa de ijs negligentius præterit, admonuisse cæteros visus est, vt accuratius scriberent. Quod igitur ad curam veritatis eruendæ, quæ præcipuè ab historia postulatur, attinet, illam ego omni studio persecutus sum, ne mea negligentia, vltiq; loci possit accusari. Sed an sim assecutus, tuum, optime Rex, iudicium erit, quem summum Iudicem, nuncupatione huius voluminis, mea sponte, voluntateq; mihi elegi. Ab electo autem, & summo Iudice, nulla prouocatio, quo magis æquum te, atq; ppensum, præbere mihi debes, atq; ita facturum esse confido. Nam vt gratis am huic ipsi volumini, ex tempestiuitate quoq; conciliarem, sic opus aliis quoties interruptum, ac ferè tedio scribendi neglectum vrgebam, ut illo potissimum tempore illud absoluerem, quo regnum Boemiæ, coronas bundus inires, vt hoc saltem, haud intempestiuè, de toto libro possim dicere: Munus exiguum, sed oportunum. Gratia namq;, sicut ille cecinit, cum fieri properat, gratia grata magis. Vnum vereor, ne aures nimis delicatas, verba quedam noua percussa moneta offendant, vt sunt, Dux, Marchio, Comes, & si qua alia vocabula ignota aut aliter vsurpata erunt, quæ tamen vsus assiduus, passim iam à Latinis quoq; vsurpatus, ita terit, retinetq;, vt sine confusione ordinum, dignitatumq;, & locorum, vix tuto illa auferri de loco suo queant, ne obscura videlicet, pro clavis substituant. Nulla autem verba magis historia amat, quàm aperta dilucidaq;, & ea maxime, quæ in vsu habentur. Sed ista quoq; iudicio tuo stent cadantq;. Reliquum superest, Indulgentissime Rex, vt præter hanc historiam, in qua proculdubio, & utilitas, & voluptas, legentem

tem te delectabit, me insuper, studiaq; & officia mea oia, in manus tuas Regias promptissimè tradam, supplexq; Maiestatem tuam rogem, vt ea benignitate, & indulgentia, qua coepisti, toto tibi pectore mansuetum, pergas iugiter profequi. Viuat valeatq; Maiestas tua, & cum Rege seniore, ita senex regnes, ut semper videare, patris vitam, & mores gmis lari, cum hac paterna benedictione: Ecce odor filij mei, sicut odor agri, quem benedicit Dominus. Scripta in arce nostra Cremisierensi Anis nō à natali die Domini. M. D. LI.

EIVSDEM AD LIBRVM.

Nusq; tutior esse mi libelle
Quam domi poteras, Domus quod aiunt
Semper optima, semper atq; amica
Ast forinsecus infidelitatis
Prorsus omnia plena, Non ab ipso
Hospes hospite, non ab inquilino
Vicinus, satis est vbiq; tutus.
Tu verò hoc nimium sapias, quod hinc te
Translaturus ad alteros Penates
Diuerticula trita non requiris,
Sed Regum atria seligis, patrono
Nixus Maxmiliano, ad astra nomen
Cuius nunc volat, altiusq; deinde
Cum pennas Aquilæ induet volabit,
Hoc sub vindice, tantum abest, vt vlla
Possit lingua tibi nocere, ut omnes
Prolixè faueant, suo ore quisq;
Laudantes Dominum tuum, ac patronum
Cuius auspicio, tui potestas
Facta est omnibus, Et si enim vni ad ausam
Tantum mitteris, omnibus legeris
Tam omnes Maxmilianum amant, legentq;.

Náměšť nad Oslavou

Nekatolický knihtisk:

Kašpar Aorg, 1533

Jan Pytlík a Matěj Pytlík z Dvořiště 1533-1535

Po smrti tehdejšího majitele panství (Václav Meziříčský z Lomnice) další tiskařské aktivity nepokračovaly

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská - 1562-1578 (Ivančice), 1579-1619 (Kralice),
1629-56 (Lešno)

Pod ochranou Pertolda z Lipé a jeho manželky Zuzany z
Boskovic

Před etablováním tiskárny kontakty s ideově spřízněnými
tiskaři – Kašpar Aorg, J. Günther, Mikuláš Klaudyán, P.
Olivetský z O., Alexandr Oujezdský, Pavel Severin, a s
tiskaři z německy mluvících zemí

Po roce 1547 přesun bratrských tisků z Čech na Moravu,
ovšem zakázka na Šamotulský kancionál směřovala do
Polska (1560-1)

Část vybavení koupena od Oujezského, tiskárna zřízena na
popud Jana Blahoslava v jeho sídle - Ivančicích

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Tisky kvůli utajení neopatřovány úplnými impresy

Těž používán papír bez filigránů

Tiskaři – Václav a Zachariáš Solín (Ivančice), Samuel Silvest a Václav Elam (Kralice)

1620/1621 byly Kralice přepadeny a vyplněny císařským vojskem, tiskárna byla r. 1622 ukryta v zámku v Náměšti nad Oslavou, 1629 převezena přes Přerov do Lešna

V Lešnu se nemusela skrývat, pod správou JAK byla přičleněna k bratrskému gymnáziu

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

V době moravského působení tiskárna pracovala jen pro vnitřní potřebu jednoty

Jediný text určený širšímu publiku – Vyznání víry svaté katolické všech tří stavů Království českého ... pod obojí přijímajících (Kralice? 1608)

Průměrně tiskla 4 a v Polsku až 10 titulů ročně

Ivančice – 17 titulů

Kralice - 70 titulů

Lešno – 160 titulů

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Jednotlivá vydání, i když nesou stejný název, se liší textově i typograficky

Vedle „velkých“ vydání bible a kancionálů bývala pořizována i cenově dostupnější vydání

Pro šlechtické mecenáše vznikaly „bibliofilské“ exempláře

O nákladu máme jen minimum zpráv, např. 1. díl Kralické šestidílký měl náklad 2000 exemplářů

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Tiskárna disponovala patrně jen 1 lisem, písmo bylo odléváno zřejmě přímo v tiskárně

Ediční plán:

Hlavními díly bible a kancionály

Na dalším místě apologie, konfese, modlitební knihy, perikopy, postily, literatura liturgická, pastorační a vzdělávatelská

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Bible:

- Nový zákon (v Blahoslavově překladu z řečtiny; Ivančice 1564 a 1568, nová redakce Kralice 1593-1954, 1596 a 1601)
- Šestidílná Bible česká (Kralice, 1. 1579, 2. 1580, 3. 1582, 4. 1587, 5. 1588, 6. 1593-4)
- Žaltář Davida svatého (Kralice 1579 a 1581)
- Jiřík Strejc Zábřežský: Žalmové aneb Zpěvové stavého Davida (Kralice 1587 a 1598)

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Bible:

- Jednodílní Bible česká (Kralice 1596 a 1598)
- Biblí české díl šestý totiž Nový Zákon (Kralice 1601)
- Rejstřík Písem svatých (Ivančice 1563, Kralice 1597)

Liturgické příručky:

- Služba křtu svatého (Kralice 1580)

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Literatura hymnologická:

- Písně duchovní evangelitské (Ivančice 1562-64, po 1564?/69?, 1572, 1576, 1577?, Kralice 1579?, 1581, 1583, 1587, 1594, 1598, 1602, 1615 a 1618)
- Micheil Weiße: Kirchengeseng, ... (Ivančice 1566, Nürnberg 1580, Kralice 1606)
- Písně pohřební (Kralice 1586 a 1615)
- Rejstřík písní duchovních (Ivančice před 1579?, Kralice před 1599?)

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Literatura hymnologická:

- Obrana mírná a slušná kancionálu bratrského, ... (Kralice? 1588)
- Řeči Boží (Kralice 1592?, 1597, 1604 a 1616)
- Rejstřík ... Řečí Božích (Ivančice 1563, Kralice 1615)

Postily:

- Ondřej Štefan: Výklad řečí Božích (Ivančice 1575)
- Jan Kapito: Postila, tj. kázání, ... (Kralice 1586)

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Modlitební knihy:

- Modlitby, kteréž v suché dny v shromáždění svatých říkány bývají (Kralice 1609)

Školní učebnice a domácí příručky:

- Katechismus (Kralice po 1594?, 1604, před 1609 a 1615)
- Začátkové učení dítek křesťanských (=prvouka, Kralice 1613)
- Summa der christlichen Lehre ... verdeutsch (Kralice 1619)

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

Konfese:

- Počet z víry (Ivančice 1564, 1574 – čtyři odlišné verze – Kralice 1607, 1608)
- Matouš Konečný: Pravda vítězí, ... (Kralice 1614)

Vzdělávatelské a mravně-výchovné publikace:

- Jan Blahoslav: Musica, tj. Knížka zpěvákům, náležitě zprávy v sobě zavírající (Ivančice 1569)
- Evangelia anebo Čtení svatá, kteráž slovou pašije (Ivančice 1571)
- Naučení mládencům k službě ... církvi se oddávajícím (Kralice 1585 a 1609)

ŘEČI

žj: Kteréž se we dny
Nedělnj, Slawnosti w
roční, w Středy a Pátky, y někte-
ré Swátky, w shromážděních Chrte-
nních, pro základ sl:bn slova Bo-
žbo, gednomyslně čítawagi a woswěccugi.

Wydané, Leta Páně

M. DC. XVI

† 1 Petr. 2. 11. †

Mluwsi křo lw Chrte w sl:bnj
gako řeči Boží.

† Řiman. 12. 6. †

Prorocw, le. kázani, at gřl
poblé prawibla wny.

W

So. Mich. iij. od j do vj.

Nede: II po S. Ero:

N. Iza. xv. od vj do tonce

W. Lut. xxiij. od xvj do xxv

N. j Dan iij. od xii do xvj

aneb. ij Kor. ix. ceta.

Po. Zalm Cxxij. cely.

B. Iza. lvi. od xij do xxi

St. j Kor. xij. od xij do t.

G. Zalm Cxxij. cely.

Pa. j Dan j. od j do pal vij.

So. Zalm. xxij. od xxvij do t.

Ne: III po S. Ero:

N. j Mog. iij. od j do xvij.

W. Lut. xv. od j do xij

N. j Petr v. od vj do xij.

Po. Zalm xxvij. cely.

B. Pysl. j. od r. do xv.

St. Judas od w. j do xv.

G. Ger. ij. od xvij do ton.

Pa. j Dan iij. od vj do xi j

So. Soso. iij. od j do r.

Ne: III po S. Ero:

N. Iza. lxx. od j do xij

W. Lut. vj. od xxxvij do xlviij

N. j Kor. iij. od j do vj.

Po. Mat. x. od j do xxvij

B. j Kor. ij. od j do r

St. Xim. f. od xij do xij

G. Zyt. j. od v do tonce

Pa. j Kor. ix. od j do xv

So. Amos vij. od xij do xvj

Nede: v po S. Ero:

N. j Za. xij. vij. do tonce

W. Lut. v. od j do xij

N. Iak. j. od xvij do xxij

Po. Kolos. iij. od xvj do xxvij

B. Iza. lv. od r do xij

St. ij Kor. iij. od j do vij

G. Efej. iij. od j do xij

Pa. Eje. xxxij. od j do xvij

So. Etn. vj. od iij do xj

Ne: VI po S. Ero:

N. Berem. xxij. od xxx do xxxv.

W. Mat. v. od xx do xxvij

N. Xim. vj. od xij do ton

Po. v Mog. xxij. od ix do xvj

B. Za. lxxij. od xx do xxxvij

St. Eje. xxxvij. od xij do t.

G. Zalm Cxxij. od vij do t.

Pa. Zid. vij. od vj do ton.

So. Gal. vj. od xij do t.

Ne: VII po S. Ero:

N. ij Mog. xxx. od xij do xvij

W. Mar. vij. od j do xv

N. j Kor. j. od j do xvij

Po. Zid. ix. od j do xv

B. Gal. iij. od xvij do t.

St. j Kor. j. od r. do xvj.

G. j Kor. xi. od xvij do xxxij

Pa. j Kor. x. od xvij do xxxij

So. Lut. xvij. od xvij do xvj

Ne: VIII po S. Ero:

N. Ger. xvij. od xvj do xxxvij

aneb. Ger. xxxvij. od xj do t.

W. Mat. vij. od xv do xxxvij

N. j

N. ij Petr ij. ceta.

aneb. Filip. iij. od xvij do t.

Po. Efej. xxij. od xvij do t.

B. Berem. xx. od j do xvij

St. ij Timotij. od j do xvij

G. Malachias ij. od j do r

Pa. Mat. xvij. od j do xvij

So. ij Kralow. xvij. od xvij do t.

Nede: IX po S. Ero:

N. Izaas. xxxij. od j do ix

W. Lukas. xv. od j do r.

N. j Korin. xv. od j do xij

Po. Zalm lxxvij. cely.

B. Berem. xvij. od v. do ix

St. Lut. xij. od xj do xxxvij

G. Zalm CXXvij. cely.

Pa. j Timotij. od xvij do t.

So. Kolos. iij. od xvij do t.

Nede: X po S. Ero:

N. Beremias. ix. od j do xvij

W. Lukas. xij. od xij do t.

N. Ximan. xij. od xj do xxxvij

Po. ij Mog. iij. od xvij do xxxvij

B. Berem. xxx. od xv do ton

St. Zidam. xij. od j do xvij

G. Amos. ix. od j do xvij

Pa. Mat. xvij. od xj do xvij

So. ij Kralow. xvij. od j do pal xvj.

Nede: XI po S. Ero:

N. Iza. xxxij. od xvij do t.

W. Lukas. xvij. od ix do xv

N. Izaas. j. od xvij do tonce

E j.

Po. Beremias. x. od j do xvij

B. Josue. xvij. od xvij do xxxvij.

G. Malach. iij. od vj do t.

G. Ximan. xvij. od xvij do ton

Pa. Kolos. ij. od xvij do t.

So. Iak. ij. od xvij do xxxvij

Nede: XII po S. Ero:

N. Zalm CXXvij. cely.

W. Mar. vij. od xvij do ton

N. Xim. vij. od xvij do tonce

Po. Iza. xxx. od iij do t.

B. Ij. lviij. od pal xvij do t.

St. Zalm. l. cely.

G. Iza. xxxvij. od ix do xxxvij

Pa. Lukas. vj. od xvij do xx

So. Job. ij. od j do tonce.

Ne: XIII po S. Ero:

N. Zalm xv. cely.

W. Lut. x. od xvij do xxxvij

N. Ximan. iij. od j do xvij

Po. Zalm CXXij. cely.

B. Zalm CXXvij. cely.

St. Streda Moditebnj.

Zalm CXXv. cely.

G. Zalm lxxvij. od xvij do xv

St. Patek Moditebnj.

Zalm CXXv. cely.

St. Paktibuse tohs tehodne

dnowe moditebnj netrefilij

istji se miže

St. Izaas. Xij. ceta.

Pa. j Zalm. Cxij. ite: ALEPH

So. Zalm CXX. od j do vj.

Nede: XIII po S. Ero:

N. Zalm CXXij. cely. W. Lut

První

Zákon / wno

wé do Čestiny
přeložený.

Leto Páně 1564

ráhli Jan 16. a. *Ale toto wossekto wám wám progμένο mé: nebo neznagi toho genz mne poslat: ~
 ma. 4. c. 5. d. †Kdybych byl nepřítel a nemluvil gim/hřichuby neměl: ale nyní wýmluwoy ne magi zhřichu swého. Kdož mne nenároidj y otce mého nenároidj: †Bych byl štuttáro ne čiml mezymi gichžto žádný giný nečiml/hřichuby neměl: ale nyní sau y wideli y nenáwi děli y mne y otce mého. Ale aby se naplnila řec kteráž wžátoně gegich napsána gest: *Je wnenáwisti měli mne darmo.
 16. a. †Když pak při gde wěšitel/ťteréhož Já Skut. 2. a. posli wám oduce/duch prawdy/ťterýž od otce pocházýžtení swědectwoj wydáwati bude Stut. 1. b. omne: ano y wyř swědectwoj wydáwati budete *nebo odpocáttu sem nau gste.

Kapitola XVI.

Jan 9. d. 12. f. †Wypowědýž wás řestkol: ř hromáž denj swých wyklauč Stut. 9. a. †nastáwá * Jan 15. c. 1. Kori 2. b. Jan 13. c. 14. d. **U**to mluwil sem wám abyšte se nezhoršili. †Wypowědýž wás řestkol: řano ř při gde čas je wšelký řdož wás mordo wati bude/ doimj wati se bude/ je tjm Bohu slauj. *A toí wáinj wám/protóže nepoznali otce ani mne. †Ale toto mluwil sem wám/ abyšte řdyž při gde ten čas/ rozpomenuli se nato/ že sem Já[to před]pówědel wám. Zohoto sem wám społáttu ne mluwil/ neb sem byl swoámi ~
 †Nynj pak gdu k tomu kterýž mne poslat/ a žádný žwás neptá se mne kam gdeš. Ale je sem wám tyto wěcy mluwil/ žámutek naplnil

nil řdce wáše. Já pak prawodu prawojm wám / že gest wám wžitečné aby ch Já odšel. Nebo neodegdulil/ wěšitel nepřigde kwám. *A pakli odegdu/ posli ho kwám. A oni při gda trestati bude swět zhřichu a žsprawedl nosi a žsaudu. Zhřichu žagisté/ že newěři we mne: a žsprawedlnosti/ že řgdu řotecy/ a giž wj ce newjřte mne. Žsaudu pak/ že řnj je tohot o swěta giž gest odsaujeno. Geste řbych měl mnoho mluwiti wám/ ale nemjřete sněsti ny nj: ale řdyž při gde ten Duch prawdy/ wewedei wás wewšelikau prawdu. Nebo nebude mluwiti sám od sebe / ale cožkoli wšlyři toí mluwiti bude: ano y budaucý wěcy žwěstowati bude wám. Oni mne oslawj/ nebo žmé ho wějme a žwěstuge wám. *Wšsekto což o li má otec mé gest. Protož sem řekl/ že žmého wějme a žwěstuge wám: ~
 †Maličko a newjřte mne/ a opět maličko a wjřte mne/ nebo Já gdu řotecy. Y řekli[neřterj] ředlnjku geho mezy sebau/ Co gest to řje prawj nám/ Maličko a newjřte mne/ a opět maličko a wjřte mne? a je Já gdu řotecy? Protož prawili/ co gest to je prawj maličko? newjřte mne/ a opět maličko a wjřte mne. Otom řjřete mezy sebau je sem řekl/ Maličko a newjřte mne/ a opět maličko a wjřte mne. Amen amen prawojm wám řjeplakati a ř wšliti budete wy/ ale swět se bude rado wati: wy pak se budete řmawiti/ ale řámutek wás obráťi se wradost. *Žena řdyž řausť o řs řdyž řámutek má/ nebo přišla hodina gegi: leř ale

Dij.

ale

Lut 13. 2
 Jan 14
 w 15. d.
 † odch
 † Jan 12
 w 14. d.
 Koloc.
 řmám
 † Jan 14.
 Mata. 11.
 Luk 13. 10.
 Jan 3. d.
 w 17. a.
 Mat. 28.
 † Jan 7. c.
 řcož
 řmare. 13. 11
 řnajířtati
 * řai. 26. c.
 řnich. 4. d.
 řausť o řs
 řdyž řámutek

Starý

Zámlowé

neb

Zpěwowé swatě

ho Dawida, kterýchž

Cyrkeu swatá y stará y

nowá při službě Boží, twi-

bec y ginde obzvláště wzdcky s mno-

hým prospěchem wžíwala, w rntmo C. e. k-

nyj w nowé wloženi, a w způsob zpi-

wání k wzdělání čistého nábožen-

stwí práwě slaužicj s for-

mowání od

G. S. Z.

I. S. 9. S.

Moc geho zneyte
 Mezy národy
 Na zemi wssudy;
 Wssak y ti swěta
 Slawná Knížata
 Zběhnau se k Bohu
 Abrahamowu
 Wnt s lidem geho
 Ctílt samého,
 Neb on sřicem swým
 Wssem wssudy zemím
 Gsa sám ochránce.
 Nad swěta zpráwce
 Wssecky gest wyšši
 Y neymocněšši:
 Zwiweytež Bohu
 S radostj mnohau řč. werš 6.

Žalm XLVIII.

Magnus Dominus & lauda.

Hospo

Dspodin wssj chwály
 hodný, W swě wssudy sláwě ač
 zgetný, Wssak se wnj neywj zná-
 ti dáwá, Na swě hoře kdej wždy
 zůstáwá; Ny w krásném polože-
 nj, Hora Syon na zemi, K pát-
 nočs

Ivančice, Kralice

Tiskárna bratrská

V Lešně se tiskárna otevřela vnějším zakázkám

Vydávala tisky latinské, polské, české a německé,
určené exulantům a tajným nekatolíkům v Čechách a
na Moravě a polskému publiku

Vyšlo zde cca 40 titulů děl JAK